

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра кримінального права, кримінального процесу та криміналістики

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з навчальної дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

**ОДЕСА
2023**

УДК 343.2(477) (072)
К82

Укладач:

Чуваков О. А., д. ю. н., професор, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

Миколенко О. І., д. ю. н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Родіонова Т. В., к. ю. н., доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рекомендовано Вченою радою економіко-правового факультету

ОНУ імені І. І. Мечникова

Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

К82 **Кримінальне** право України (Особлива частина) : електронні методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад.: О. А. Чуваков. – Одеса, 2023. – 122 с. – 1,1 МБ.

У методичних рекомендаціях наведено основні положення до вивчення дисципліни «Кримінальне право України (Особлива частина)» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право». Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи. Матеріал представлено у розрізі змістових модулів та тем.

УДК 343.2(477) (072)

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст навчальної дисципліни.....	7
Плани практичних занять, завдання для самостійної роботи та методичні рекомендації до вивчення питань теми.....	26
Методи навчання, форми контролю та критерії оцінювання знань здобувачів.....	91
Розподіл балів, які отримують здобувачі.....	96
Контрольні питання з навчальної дисципліни.....	100
Пояснення до виконання контрольної роботи здобувачами заочної форми навчання.....	109
Список джерел, рекомендованих до вивчення навчальної дисципліни	115

ВСТУП

Кримінальне право належить до фундаментальних та профілюючих навчальних дисциплін. Кримінальне право базується на нормах закону України про кримінальну відповідальність, яке, визначає підстави та форми реалізації кримінальної відповідальності, вичерпний перелік складів кримінальних правопорушень та відображає основні напрями протидії злочинності.

Знання інститутів кримінального права є необхідною умовою правильної кваліфікації кримінальних правопорушень та успішної роботи за фахом.

Предметом вивчення дисципліни «Кримінальне право (Особлива частина)» є положення відповідно до структури курсу, що базуються на нормах закону України про кримінальну відповідальність, яка складається з Загальної та Особливої частини. В Загальній частині вивчаються основні інститути кримінального права, які передбачені у 15 розділах. Особлива частина складається із складів кримінальних правопорушень, вичерпний перелік яких передбачено у 20 розділах закону України про кримінальну відповідальність.

Ключові слова: кримінальне право, кримінальне правопорушення, закон, склад кримінального правопорушення, покарання, безпека, кваліфікація, структура, система.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право. Особлива частина» є формування системи теоретичних і практичних знань в сфері кримінального права; підготовка до практичної та наукової діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців. Вивчення даного обов'язкового курсу спрямоване на надання майбутнім юристам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні; засвоєння здобувачами законодавчого визначення основних понять кримінального права; ознайомлення з найважливішими інститутами та положеннями Особливої частини Кримінального кодексу України; набуття навичок самостійного комплексного аналізу складу кримінального правопорушення, а також вміння визначення конкретних елементів відповідних складів кримінальних правопорушень; відпрацювання навичок та умінь

правильного застосування отриманих теоретичних та методичних знань під час вирішення конкретних ситуаційних задач (кейсів); формування у здобувачів науково обґрунтованих знань про закон України про кримінальну відповідальність та кримінальну відповідальність загалом, а також про тенденції сучасного розвитку кримінального законодавства України.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право. Особлива частина» є:

- вивчення теорії кримінального права;
- надання здобувачам глибоких знань щодо основних категорій кримінального права, визначення місця кримінального права у становленні національної системи права України;
- набуття вмінь аналізу практики застосування кримінального законодавства;
- набуття вмінь застосовувати норм кримінального законодавства при кваліфікації кримінальних правопорушень;
- сприяння розвитку у здобувачів самостійності мислення;
- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології;
- формування правової культури здобувачів.

У результаті вивчення курсу «Кримінальне право України (Особлива частина)» здобувачи мають:

Знати:

- систему Загальної та Особливої частини кримінального права України, зміст її інститутів та їх взаємозв'язок;
- нормативне визначення кримінально-правових понять та спеціальну термінологію;
- основні тенденції і напрямки розвитку науки кримінального права.

Вміти:

- орієнтуватися в системі кримінального законодавства України;
- розкривати зміст кримінально-правових норм;
- аналізувати склади кримінальних правопорушень відповідно до їх ознак;

- застосовувати роз'яснення Пленуму Верховного Суду України та Великої палати Верховного Суду у ході вирішення конкретних завдань.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)» (І ЧАСТИНА)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Поняття Особливої частини кримінального права України, її система та значення. Поняття та значення кваліфікації злочинів.

Поняття Особливої частини кримінального права. Єдність Загальної та Особливої частин кримінального права. Система Особливої частини кримінального права та критерії її побудови. Значення Особливої частини кримінального права.

Поняття кваліфікації злочинів. Склад злочину як юридична підстава кваліфікації. Конкуренція норм Особливої частини закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону). Види кваліфікації злочинів. Значення роз'яснень (постанов) Пленуму Верховного Суду України для правозастосовної діяльності у кримінальних справах.

Тема 2. Злочини проти основ національної безпеки України.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти основ національної безпеки України. Основні етапи розвитку кримінального законодавства про відповідальність за злочини проти основ національної безпеки (державні злочини).

Злочини, що посягають на зовнішню безпеку України. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Державна зрада та її форми. Шпигунство та його види. Поняття державної таємниці.

Злочини, що посягають на політичну систему України. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на життя державного чи громадського діяча.

Злочини, що посягають на економічну безпеку та обороноздатність України. Диверсія та її форми. Відмінність диверсії від умисного знищення або пошкодження майна та тероризму.

Тема 3. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Конституція України про всебічну охорону інтересів особи. Значення кримінально-правової охорони життя та здоров'я особи.

Кримінальні правопорушення проти життя. Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти життя. Життя як об'єкт кримінально-правової охорони. Визначення початкового і кінцевого моментів життя людини. Поняття вбивства. Види вбивств. Відмежування вбивства від інших злочинів, пов'язаних із заподіянням смерті потерпілому. Умисне (просте) вбивство. Умисне вбивство при наявності кваліфікуючих (обтяжуючих) обставин. Класифікація кваліфікуючих ознак вбивства. Умисне вбивство при наявності привілейованих (пом'якшуючих) обставин. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання. Поняття сильного душевного хвилювання (афекту). Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця та його особливості. Відмежування вбивства, вчиненого при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, від вбивства в стані сильного душевного хвилювання.

Вбивство через необережність. Відмежування вбивства через необережність від інших злочинів, пов'язаних із заподіянням смерті. Доведення до самогубства. Погроза вбивством. Відмежування доведення до самогубства від вбивства.

Кримінальні правопорушення проти здоров'я. Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти здоров'я особи. Здоров'я як об'єкт кримінально-правової охорони. Поняття тілесного ушкодження. Види тілесних ушкоджень. Умисне тяжке тілесне ушкодження та його види. Відмежування умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, від умисного вбивства та вбивства через необережність. Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне в стані сильного душевного хвилювання. Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Умисне легке тілесне

ушкодження та його види. Побої і мордування. Каткування. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Зараження венеричною хворобою. Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.

Кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку здоров'я і їх види. Незаконне проведення абортів. Залишення в небезпеці. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей. Незаконна лікувальна діяльність. Ненадання допомоги хворому медичним працівником. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.

Інші кримінальні правопорушення проти здоров'я. Порушення прав пацієнта. Незаконне проведення дослідів над людиною. Порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини. Насильницьке донорство. Незаконне розголошення лікарської таємниці. Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.

Тема 4. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти особистої волі особи. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Захоплення заручників. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Підміна дитини. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини. Експлуатація дітей. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом.

Тема 5. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Поняття, загальна характеристика і система (види) злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Зґвалтування та його види. Сексуальне

насильство. Примушування до вступу в статевий зв'язок. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх. Домагання дитини для сексуальних цілей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 6. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Конституція України про охорону виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача. Фальсифікація виборчих документів, документів референдуму чи фальсифікація підсумків голосування, надання неправдивих відомостей до органів Державного реєстру виборців чи фальсифікація відомостей Державного реєстру виборців. Голосування виборцем на виборчій дільниці більш ніж один раз. Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. Порушення таємниці голосування. Порушення порядку фінансування виборчої кампанії кандидата, політичної партії (блоку). Порушення законодавства про референдум.

Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Грубе порушення законодавства про працю. Грубе порушення угоди про працю. Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Зловживання опікунськими правами. Розголошення таємниці

усиновлення (удочеріння). Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння).
 Порушення авторського права і суміжних прав. Порушення прав на винахід,
 корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт
 рослин, раціоналізаторську пропозицію.

Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків. Незаконне
 утримування, осквернення або знищення релігійних святинь. Перешкоджання
 здійсненню релігійного обряду. Посягання на здоров'я людей під приводом
 проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів.
 Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної
 належності або ставлення до релігії. Порушення недоторканності житла.
 Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої
 кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.
 Порушення недоторканності приватного життя. Порушення права на отримання
 освіти. Порушення права на безоплатну медичну допомогу.

Тема 7. Кримінальні правопорушення проти власності.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти
 власності. Поняття розкрадання майна та його ознаки. Поняття предмету
 розкрадання та його ознаки. Форми викрадення, їхні критерії та значення для
 кваліфікації. Види викрадення в залежності від розміру викраденого майна.
 Поняття крадіжки та її ознаки. Особливості таємного заволодіння чужим майном.
 Момент закінчення крадіжки. Види крадіжки. Кваліфікуючі та особливо
 кваліфікуючі ознаки крадіжки. Відмежування крадіжки від інших форм
 викрадення чужого майна.

Поняття грабіжу та його ознаки. Особливості заволодіння чужим майном при
 грабіжі. Відмінність грабіжу від крадіжки та розбою. Види грабіжу. Кваліфікуючі
 та особливо кваліфікуючі ознаки грабіжу. Поняття розбію та його ознаки.
 Особливості конструкції складу розбію. Зміст насильства і погрози насильством
 при розбію. Види розбію. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки розбію.
 Відмінність розбію від бандитизму, грабіжу та інших суміжних злочинів.

Шахрайство та його ознаки. Поняття та ознаки обману і зловживання довірою при шахрайстві. Види заволодіння чужим майном шляхом шахрайства. Відмінність шахрайства від крадіжки та інших суміжних злочинів. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки шахрайства. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем та їхні ознаки. Види цих злочинів. Відмінність їх від інших форм розкрадання та інших суміжних злочинів. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки розкрадання шляхом привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем

Розкрадання електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання. Кваліфікуючі ознаки розкрадання електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання. Караність розкрадень чужого майна. Відшкодування збитків, заподіяних викраденням чужого майна. Вимагання та його ознаки. Види вимагання. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки вимагання. Відмінність вимагання від розбію, грабіжу та інших форм розкрадання чужого майна. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки вимагання. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою та його ознаки. Відмінність цього злочину від розкрадання майна шляхом шахрайства. Кваліфікуючі ознаки заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї та його ознаки. Відмінність цього злочину від розкрадання чужого майна.

Знищення або пошкодження майна, його ознаки та види. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики та його кваліфікуючі і особливо кваліфікуючі ознаки. Погроза знищення майна. Порухення обов'язків щодо охорони майна. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

Тема 8. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів у сфері

господарської діяльності. Значення боротьби зі злочинами у сфері господарської діяльності. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону. Контрабанда. Фіктивне підприємництво. Протидія законній господарській діяльності. Порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом. Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. Зайняття гральним бізнесом.

Незаконна приватизація державного, комунального майна. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму. Шахрайство з фінансовими ресурсами. Маніпулювання на фондовому ринку. Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів. Порушення порядку ведення реєстрації власників іменних цінних паперів. Виготовлення, збут та використання підроблених недержавних цінних паперів.

Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Ухилення від сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок.

Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового

найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Розголошення комерційної або банківської таємниці. Незаконне використання інсайдерської інформації. Приховування інформації про діяльність емітента. Умисне введення в обіг на ринок України небезпечної продукції. Доведення до банкрутства.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти довкілля.

Конституція України про охорону довкілля. Законодавство про охорону довкілля. Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти довкілля. Порушення правил екологічної безпеки. Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення. Приховання або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення. Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави та об'єктів природно-заповідного фонду. Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля. Забруднення або псування земель. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом земель. Безгосподарське використання земель. Порушення правил охорони або використання надр. Порушення законодавства про континентальний шельф України.

Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах. Забруднення атмосферного повітря. Порушення правил охорони вод. Забруднення моря. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу. Незаконна порубка лісу. Порушення законодавства про захист рослин. Незаконне полювання. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом. Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів. Порушення ветеринарних правил.

Тема 10. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти громадської безпеки. Створення злочинної організації. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності. Бандитизм. Терористичний акт. Втягнення у вчинення терористичного акта. Публічні заклики

до вчинення терористичного акту. Створення терористичної групи чи терористичної організації. Сприяння вчиненню терористичного акту. Фінансування тероризму. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

Викрадання, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів.

Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами. Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розділює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію. Погроза вчинити викрадання або використати радіоактивні матеріали. Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки. Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини. Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки. Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 11. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти безпеки виробництва. Порушення вимог законодавства про охорону праці. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних

цехах. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту (транспортних злочинів). Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, що керують транспортними засобами. Порушення правил повітряних польотів.

Порушення правил використання повітряного простору. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху. Порушення чинних на транспорті правил. Самовільна без нагальної потреби зупинення поїзда. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден.

Тема 13. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти

громадського порядку та моральності. Групове порушення громадського порядку. Масові заворушення. Заклики до здійснення дій, що загрожують громадському порядку. Хуліганство та його види. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічній спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Жорстоке поводження з тваринами. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Створення або утримання місць розпусти і звідництва. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.

Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів у сфері обороту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Викрадання, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Посів або вирощування снотворного маку

чи конопель.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Викрадання, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Викрадання, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отрутих чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів. Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів. Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів. Спонукування неповнолітніх до застосування допінгу. Схиляння неповнолітніх до споживання одурманюючих засобів. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням. Порушення правил поведінки з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої

продукції.

Тема 15. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Розголошення державної таємниці. Втрата документів, що містять державну таємницю. Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави. Розмежування цих злочинів. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України. Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Порушення правил міжнародних польотів. Ухилення від призову на строкову військову службу. Ухилення від призову за мобілізацією. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 16. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Відмінність цих злочинів від господарських, службових (посадових) злочинів та злочинів проти правосуддя. Наруга над державними символами. Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні. Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Захоплення державних або громадських будівель або споруд.

Втручання в діяльність державного діяча. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради. Опір представникові влади,

працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Самоправство. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Підроблення документів, печаток та бланків, збут, або використання підроблених документів, печаток, штампів. Незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Умисне пошкодження ліній зв'язку. Погроза або насильство щодо журналіста. Умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Посягання на життя журналіста. Захоплення журналіста як заручника.

Тема 17. Кримінальні правопорушення в сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та

комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Несанкціонований збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях інформації. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї.

Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

Тема 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійній діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів у сфері службової діяльності в юридичних особах приватного права і професійній діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг. Значення боротьби зі злочинами у сфері службової діяльності в юридичних особах приватного права і професійній діяльності, пов'язані з наданням публічних послуг. Конституція України про регламентації діяльності службових (посадових) осіб. Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів у сфері службової діяльності (посадових злочинів). Поняття службового (посадового) злочину та його ознаки. Поняття та види службової (посадової) особи. Службовий (посадовий) злочин та дисциплінарна провина. Відмінність службових (посадових) злочинів від суміжних суспільно небезпечних діянь.

Зловживання владою або службовим становищем та його види. Відмінність корисливого зловживання владою або службовим становищем від привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Перевищення влади або службових повноважень та його види. Відмінність перевищення влади або службових повноважень від зловживання владою або службовим становищем. Службове підроблення. Службова недбалість. Поняття неправомірної вигоди. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Незаконне збагачення. Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі. Зловживання впливом. Провокація підкупу.

Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Підкуп особи, яка надає публічні послуги.

Тема 19. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.

Конституція України про здійснення правосуддя. Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти правосуддя. Завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Примушування давати показання. Порушення права на захист. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Завідомо неправдиве показання. Відмовлення свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування.

Втручання в діяльність судових органів. Погроза або насильство щодо судді,

народного засідателя чи присяжного. Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі. Злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи. Дії, що дезорганізують роботу виправних установ. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Втеча із спеціалізованого лікувального закладу. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості.

Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт або описано чи підлягає конфіскації. Порушення правил адміністративного нагляду. Приховування злочину. Невиконання судового рішення. Втручання в діяльність захисника чи представника особи. Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги.

Тема 20. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини).

Поняття, загальна характеристика та система (види) проти злочинів встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів). Об'єкт військового злочину. Суб'єкт військового злочину. Відповідальність за співучасть у військовому злочині. Військовий злочин та військова дисциплінарна провина. Непокора. Невиконання наказу. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Погроза або насильство щодо начальника. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями при відсутності відносин підлеглості. Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство. Ухилення від військової служби шляхом

самокалічення або іншим способом. Викрадання, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Умисне знищення або пошкодження військового майна. Необережне знищення або пошкодження військового майна. Втрата військового майна.

Порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточеннях. Порушення правил водіння або експлуатації машин. Порушення правил польотів або підготовки до них. Порушення правил кораблеводіння. Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання. Порушення статутних правил несення прикордонної служби. Порушення правил несення бойового чергування. Порушення статутних правил внутрішньої служби. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Відмінність цього злочину від державної зради та розголошення державної таємниці.

Поняття військової службової (посадової) особи. Зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Недбале ставлення до військової служби. Бездіяльність військової влади. Здача або залишення ворогові засобів ведення війни. Залишення гинучого військового корабля. Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю. Добровільна здача в полон. Мародерство. Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні. Насильство над населенням у районі воєнних дій. Погане поводження з військовополоненими. Незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та зловживання ними.

Тема 21. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Поняття, загальна характеристика та система (види) злочинів проти миру,

безпеки людства та міжнародного правопорядку. Міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру. Пропаганда війни. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Порушення законів та звичаїв війни. Застосування зброї масового знищення. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Екоцид. Геноцид. Посягання на життя представника іноземної держави. Злочини проти осіб і установ, що мають міжнародний захист. Незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Піратство. Найманство.

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

**Т Е М А 1. ПОНЯТТЯ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ, ЇЇ ЗНАЧЕННЯ І СИСТЕМА. НАУКОВІ ОСНОВИ
КВАЛІФІКАЦІЇ.**

Практичне заняття № 1:

Питання для обговорення:

1. Поняття Особливої частини кримінального права України, її значення і система.
2. Зв'язок Загальної і Особливої частини кримінального права.
3. Види правових норм Особливої частини кримінального права.

Практичне заняття № 2:

Питання для обговорення:

1. Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень.
2. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції норм.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Види кваліфікацій у теорії кримінального права.
2. Види кваліфікацій при конкуренції норм.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачу необхідно звернути увагу на те, що Особлива частина кримінального права України - система кримінально - правових норм, яка встановлює, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями і які покарання належить застосовувати до осіб, які їх вчинили.

Норми Загальної і Особливої частини взаємодоповнюють одні одних, причому єдність Загальної і Особливої частини кримінального права проявляється в тому, що основні поняття, принципи Загальної частини знаходять своє

вираження у нормах Особливій частині, які встановлюють ознаки конкретних кримінальних правопорушень, формулюють їх склади.

Проте, не всі ознаки складів того чи іншого кримінального правопорушення передбачені в диспозиції Особливої частини. Більшість з них визначені законодавцем в Загальній частині, оскільки вони відносяться до основної маси складів кримінальних правопорушень закріплених в Особливій частині (наприклад, вік, неосудність). Тому склад кожного злочину складається як з ознак, описаних в Особливій частині, так і з ознак поданих в Загальній частині, що ще раз доводить їх єдність.

Таким чином, наявність у діях особи ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого Особливою частиною кримінального права, є основою для притягнення його до кримінальної відповідальності і кваліфікації скоєного по тій статті або її частині, яка цей склад передбачає, а також для призначення покарання, вказаного у даній статті або її частині. Задачею здобувачів є вміння розмежувати кримінальні правопорушення за ознаками складу кримінального правопорушення.

При підготовці до практичного заняття здобувачам слід звернути увагу на кваліфікацію, як кримінально - правову оцінку скоєного, яка полягає у вмінні співставити ознаки фактично вчиненої дії (бездіяльності) з ознаками юридичного складу, що визначається кримінальним законом як кримінальне правопорушення.

Особливу увагу слід приділити кваліфікації незавершених кримінальних правопорушень (ст. 13 КК), вчинених за співучастю, (ст. 26 КК України).

Т Е М А 2. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Практичне заняття № 3:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України.
2. Злочини, що зазіхають на зовнішню безпеку України.

- Державна зрада та її форми.
- Шпигунство.

Практичне заняття № 4:

Питання для обговорення:

1. Злочини, що зазіхають на внутрішню безпеку України :
 - Дії, спрямованні на насильницьку зміну або повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
 - Посягання на життя державного чи громадського діяча.
2. Злочини, що посягають на економічну безпеку України :
 - Диверсія. Поняття диверсії.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Особливі умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду.
2. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
3. Форми диверсійного акту.

З А Д А Ч А 1. Павлин, маючи намір займатись на завдання іноземної розвідки збором інформації про військово - економічний потенціал України прибув у нашу країну як турист. Він розшукав свого брата, громадянина України і за матеріальну винагороду схилив останнього до збору цієї інформації, попередньо надав йому відповідні інструкції, про те, яка саме інформація його цікавить, як проявляти тайнописний текст і т. і. Визначте, який злочин скоїв Павлин та його брат.

З А Д А Ч А 2. Жбанов, співпрацівник науково-дослідного інституту, був завербований іноземною розвідкою для проведення ворожої діяльності. Під час слідства було встановлено, що при зустрічі зі Жбановим іноземний розвідник надав йому значну суму грошей і дав завдання сфотографувати і передати розвідці фотокопії малюнків і документів, які складають державну таємницю. Зіткнувшись у процесі виконання завдання з великими труднощами, Жбанов

заявив іноземному розвіднику, що виконати завдання не зможе. Останній пригрозив йому розправою. Тоді Жбанов з'явився у міліцію і розповів про свій зв'язок з іноземною розвідкою. Кваліфікуйте дії Жбанова.

З А Д А Ч А 3. Помічник механіка електростанції судноремонтного заводу Рогозін на ґрунті помсти механіку Петрову, за рапорту якого він був звільнений з роботи за систематичні прогули, кинув у форсунковий отвір циліндру двигуна болт діаметром у 5 /16 дм, у результаті чого двигун був виведений на тривалий час з строю. Кваліфікуйте дії Рогозіна.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен розуміти, що злочини проти основ національної безпеки за своїм характером і ступенем суспільної небезпеки віднесені законодавцем до тяжких злочинів (ст. 12 КК України) і розміщені в главі першій Особливої частини кримінального кодексу України.

Для того, щоб вміти розмежувати один склад злочину групи, які розглядаються, від іншого, слід знати загальне поняття злочинів проти основ національної безпеки.

Необхідно відзначити, що у главі першій законодавець не дає визначення державних злочинів, воно охоплюється теорією кримінального права.

Вміння визначати державні злочини дозволить здобувачу визначити не тільки родовий об'єкт даної групи злочинів, але й безпосередній об'єкт окремого злочину, віднесеного до державних злочинів.

Визначення ознак, які характеризують об'єктивну сторону кожного із злочинів, які розглядаються, дозволить опонувати суть дії (бездіяльності), яка зазіхає на суспільний лад, політичну і економічну систему. За конструкцією складу, більшість злочинів відноситься до формальних. Особливістю суб'єктивної сторони державних злочинів є умисне вчинення злочину з антидержавним умислом, наявність якого є критерієм відокремлення державних злочинів від інших кримінальних правопорушень.

Характеризуючи суб'єктивну сторону даної групи злочинів, слід з'ясувати спеціальну мету, яку ставить перед собою винний: наприклад, мету

насильницького змінення або повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, мету передачі іноземній державі, іноземній організації або її представникам відомостей, які містять державну або військову таємницю і т.і.

Суб'єктом даних злочинів можуть бути як громадяни України, так і іноземці, особи без громадянства, які досягли на момент скоєння злочину 16 років, або 14 років.

Т Е М А 3. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Практичне заняття № 5:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи.
2. Поняття вбивства. Види вбивств.
3. Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах (ч.2, ст. 115 КК).
4. Умисне вбивство (простий склад) (ч. 1 ст. 115 КК).
5. Умисне вбивство, вчинене при пом'якшувальних обставинах: у стані сильного душевного хвилювання; матір'ю своєї новонародженої дитини; при перевищенні меж необхідної оборони або у випадку перевищення меж, необхідних для затримання злочинця (ст. ст. 116, 117, 118 КК).
6. Вбивство через необережність.
7. Доведення до самогубства.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Життя, як об'єкт кримінально-правової охорони.
2. Момент закінчення кримінальних правопорушень проти життя.

З А Д А Ч А 1. Сокир, перебуваючи у нетверезому стані, без дозвілу вахтера гуртожитку Суровцевої пройшов разом з двома друзями в одну з кімнат, де мешкали його товариші по роботі. Біля 22 години в цій кімнаті виникла бійка, і Суровцева вимагала, щоб ці особи покинули гуртожиток. Сокир відмовився від виконання вимоги вахтера, схопив кухонний ніж і, погрожуючи вбивством,

намагався наздогнати Суровцеву, яка виходила з кімнати, Багров, що знаходився у кімнаті перегородив шлях Сокіру і схопив його за руку. Тоді Сокир ударом ножа у шию вбив Багрова. Кваліфікуйте дії Сокира.

З А Д А Ч А 2. Капустін, довідався, що його дружина вагітна, попросив її вчинити аборт. Дружина категорично відмовилась. Між супругами почали виникати сварки. Для новонародженої дочки Капустін неохоче давав гроші. Одного разу, коли він прийшов додому і скориставшись тим, що дружина пішла до сусідів, він влив у рот дитині оцетну кислоту. Прийняті лікарські заходи не допомогли, і по закінченні півдоби дівчинка померла. Капустін дав свідчення, що вбивство скоїв, щоб не платити грошей на утримання дитини. Кваліфікуйте дії Капустина.

З А Д А Ч А 3. Степанов систематично пиячив і робив дома скандали. Коли одного разу він прийшов додому у стані алкогольного сп'яніння, Степанов почав сварку з дружиною і на ґрунті того, що вона відмовилась з ним їсти, пострілом з рушниці вбив її. Кваліфікуйте дії Степанова.

З А Д А Ч А 4. Лесик посварився у кінотеатрі з Журавльовим і Боровим, що знаходились у стані алкогольного сп'яніння. Ті стали бити Лесика, наносячи йому удари руками по голові і обличчю, лупцювали ногами у живіт. З наміром припинити бійку Лобачев, підбігши до них схопив Боровго позаду за куртку, а Журавльов знову ударив Лесика в обличчя. В цей момент Лесик лезом перочинного ножа заподіяв Журавльову небезпечне для життя поранення у ділянку шиї. Кваліфікуйте дії Лесика.

З А Д А Ч А 5. Мамедов на автомашині, що належала йому, віз своїх знайомих, у тому числі Курбатова з дружиною. У дорозі їм перегородив дорогу ваговоз. В цей час на вулиці люди, що супроводжували шлюбну процесію, стріляли з рушниць угору. Мамедов теж вирішив вистрелити взявши рушницю, що знаходилась в машині, виставив її праворуч у вікно і здійснив постріл. Заряд попав в потилицю вийшовшого з машини Курбатова, який тут же помер. У ході слідства Мамедов повідомив, що вистрелив випадково, коли хотів виставити

рушницю назовні, угору, і недбало натиснув на спусковий курок. Кваліфікуйте дії Мамедова.

Практичне заняття № 6.

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення проти здоров'я і їх види. Поняття тілесних ушкоджень і їх види. Правила визначення тяжкості тілесних ушкоджень.

2. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст 121 КК). Відмінність умисного тілесного ушкодження, яке спричинило смерть потерпілого від вбивства через необережність.

3. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК).

4. Умисне легке тілесне ушкодження (ст 125 КК). Побої і мордування (ст. 126 КК).

5. Умисне тяжке тілесне пошкодження, заподіяне в стані сильного душевного хвилювання (ст. 123 КК).

6. Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони (ст. 124 КК).

7. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне пошкодження (ст. 128 КК).

8. Поняття і види кримінальних правопорушень, які ставлять у небезпеку життя і здоров'я.

З А Д А Ч А 1. Меркулов, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, робив скандали у гуртожитку, викинув ліжко сусіда по кімнаті у коридор, у відповідь на зауваження Кривоносова з цієї нагоди, кинув у нього сковороду, розбив обличчя, ударив кулаком в око. Коли Кривоносов намагався вибегти на вулицю, Меркулов перегородив йому дорогу, схопив з плити столовий ніж і держакон ударив по голові. Кривоносов, відштовхнувши від себе Меркулова, взяв топорище і двічі заподіяв ним удари по голові нападника, спричинивши цим тяжкі тілесні ушкодження. Кваліфікуйте дії Кривоносова.

ЗАДАЧА 2. Вишневський знаходився на подвір'ї свого будинку і помітив на даху сараю групу підлітків, які рвали ягоди з дерева шовковиці. Щоби прогнати їх з даху, він кинув у підлітків дерев'яну палку, і влучив у п'ятнадцятирічного Пахомова. Той зістрибнув з сараю, відбіг приблизно на 40 метрів, упав і помер від одержаних від удару палкою тяжких тілесних пошкоджень. Кваліфікуйте дії Вишневського.

ЗАДАЧА 3. Романов на ґрунті сварки з сусідкою Павлиною, заподіяв їй гайковим ключем удар в обличчя і вибив ліве око. У справі встановлено, що ліве око Павлиною було незряче, але у результаті заподіянного пошкодження, зміст лівого ока виплило. В зв'язку з здійсненою операцією, Павлина більше одного місяця знаходилась у лікарні. Визначте ступінь тяжкості завданого тілесного пошкодження і кваліфікуйте діяння Романова.

ЗАДАЧА 4. Степанова, за професією медсестра, у себе на квартирі за плату здійснила аборт Іванцової. В результаті аборту у Іванцової виникло запалення очеревини і, не дивлячись на прийняти заходи медичного характеру, вона померла. Кваліфікуйте дії Степанової.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

У ст. 27 Конституції України закріплені права людини на життя та здоров'я, де зазначено: «Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань». Реалізуючи ці вимоги Конституції України та положення Загальної декларації прав людини (ст. 3), охороні життя та здоров'я служить ціла система законодавчих актів, спрямованих на забезпечення прав і створення сприятливих умов для їх утілення в життя. Це є найважливішим завданням і кримінального законодавства. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи містяться в другому розділі Особливої частини.

При вивченні даної теми необхідно звернути увагу здобувача на те що родовим об'єктом кримінальних правопорушень, розташованих у другій главі, є особа. Злочинні діяння, передбачені цією главою безпосередньо посягають на

такі блага особи, як життя, здоров'я, воля і гідність. Необхідно засвоїти загальне поняття кримінальних правопорушень проти особи і систему складів цих кримінальних правопорушень, збудовану залежно від безпосереднього об'єкту посягання.

Здобувач повинен з'ясувати загальне поняття вбивства, знати зміст його об'єктивних і суб'єктивних ознак, види вбивств. Особливу увагу слід надати вивченню ознак умисного вбивства при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 115 КК України).

З урахуванням *видового об'єкта*, кримінальні правопорушення цього розділу можуть бути класифіковані в такий спосіб:

- 1) Кримінальні правопорушення, що посягають на життя (ст.ст. 115–120, 129 КК України);
- 2) Кримінальні правопорушення, що посягають на здоров'я (ст.ст. 121–128, 130–133, 145 КК України);
- 3) Кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я (ст.ст. 134–144 КК України).

Об'єктивна сторона кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я полягає, як правило, в активних діях, лише деякі склади (наприклад, необережне вбивство, ненадання допомоги хворому медичним працівником) можуть відбуватися шляхом бездіяльності.

Більша частина кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я характеризується матеріальним складом, за винятком деяких кримінальних правопорушень (наприклад, погроза вбивством, незаконне проведення абортів) з формальним складом.

Суб'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 115, 116, 117, 121, 122 КК може бути громадянин України, особа без громадянства, іноземець, який досяг на момент вчинення кримінального правопорушення 14 років. Суб'єктом інших кримінальних правопорушень є, особа, яка досягла на момент скоєння кримінального правопорушення 16 років.

Суб'єктивна сторона більшості кримінальних правопорушень

характеризується виною у формі прямого умислу, лише деякі склади (необережне вбивство, необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне пошкодження й ін.) виражаються виною у формі необережності.

ТЕМА 4. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ І ГІДНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Практичне заняття № 7:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі і гідності особи.
2. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК).

Практичне заняття № 8:

Питання для обговорення:

1. Торгівля людьми (ст. 149 КК). Характеристика об'єктивних і суб'єктивних ознак.
2. Захоплення заручників (ст. 147 КК). Об'єктивні і суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Кримінальні правопорушення проти волі, честі і гідності особи і суміжні злочини.
2. Експлуатація дітей. Склад кримінального правопорушення.

З А Д А Ч А 1. У Кузьміної і її чоловіка не було дітей, вони ж дуже хотіли мати дітей. Намагаючись зберегти сім'ю, Кузмина заявила чоловікові, що вона вагітна. З метою виправдання неправди, вона протягом тривалого часу мала думку про викрадення чужої дитини. Одного разу, побачивши на вулиці коляску з дитиною, вона викрала 3-х місячного Андрія Нікітіна. Викраденню дитину Кузмина зареєструвала обманним шляхом на своє ім'я, доглядала за дитиною, як за своєю власною. Кваліфікуйте дії Кузьміної.

ЗАДАЧА 2. Чепцов і Шипілов, вступив у змову, таємно перевезли неповнолітніх сиріт Петра і Миколу Антонович в Анкару для їх подальшого всиновлення бездітньою подружньою парою, за що одержали 800 доларів . Чи підлягають кримінальній відповідальності Чепцов і Шипілов.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Наявність даного розділу в Особливій частині КК України, обумовлене конституційними нормами про охорону волі, честі і гідності особистості. Здобувач повинен знати, що склади кримінальних правопорушень, які передбачені даним розділом внутрішньо взаємозалежні. Право на гідність є основною ціллю всіх інших прав людини. Право людини на волю означає право самостійно визначати свої вчинки, розташовувати собою, своїм часом і т.і.

В залежності від видового об'єкта дані кримінальні правопорушення можна розділити умовно на кримінальні правопорушення проти волі (ст.ст. 147-149, 151) і кримінальні правопорушення проти честі і гідності особистості (ст. 150).

Відповідно до Конституції України, людина, її життя та здоров'я, честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Об'єктом даних кримінальних правопорушень є суспільні відносини, що забезпечують волю, честь та гідність особи.

Об'єктивну сторону даних кримінальних правопорушень становлять активні дії.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Винна особа усвідомлює суспільну небезпеку діяння і бажає його вчинити. Деякі склади характеризуються наявністю спеціальної мети.

Суб'єкт кримінальних правопорушень як загальний (ст.ст. 146–150 КК), так і спеціальний (ст. 151 КК). Це фізичні осудні особи з 16 років (ст.ст. 146, 148, 149, 150 КК), а за деякими складами — з 14 років (ст. 147 КК).

З урахуванням видового об'єкта ці кримінальні правопорушення можна розділити умовно на кримінальні правопорушення проти волі (ст.ст. 147–149, 151 КК) і кримінальні правопорушення проти честі та гідності особи (ст. 150 КК).

ТЕМА 5. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ І СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Практичне заняття № 9:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи і статевої недоторканості особи.
2. Згвалтування (ст. 152 КК). Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.
3. Інші кримінальні правопорушення проти статевої свободи і недоторканості особи.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Кримінальна відповідальність за сексуальне насильство.
2. Кримінальна відповідальність за вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку.

З А Д А Ч А 1. Кунаков, у нетверезому стані, в квартирі своєї знайомої Першиної, погрожуючи виколоти ока (у руках у нього був цвях), згвалтував 16-річну Радову. Вона завагітніла. У справі було встановлено, що Кунаков і Радова познайомились в цей ж вечір у кафе, де потерпіла, знаходячись в товаристві старших подруг, пила коньяк разом з ними і підсіла до столу з молодими людьми, серед яких був і Кунаков. За висновком судово-медичинської експертизи зріст Радової - 165 см, Вага - 61 кг. Вхід у це кафе неповнолітнім був заборонений. Кваліфікуйте дії Кунакова.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачам необхідно розуміти, що суспільно небезпечні посягання на статево недоторканність і статево свободу особи є різновидом кримінальних правопорушень проти особи. Ці зазіхання заподіюють значну шкоду нормальним статевим взаємовідносинам між людьми, поєднані з насильницьким задоволенням статевої пристрасті або з діями сексуального характеру у відношенні осіб, що не

досягли статевої зрілості, із розбещенням неповнолітніх і т.і. У зв'язку з чим дана група кримінальних правопорушень має назву - статеві кримінальні правопорушення.

Видовим об'єктом цих кримінальних правопорушень є суспільні відносини, що забезпечують статеву свободу та недоторканість особи.

Безпосередній об'єкт кримінальних правопорушень — відносини, пов'язані із посяганням на статеву свободу та недоторканість конкретної особи, порушені конкретною суспільно небезпечною дією.

З *об'єктивної сторони* всі кримінальні правопорушення даного виду сформульовані як формальні, тобто визнаються закінченими з моменту здійснення безпосередньої дії та не потребують при цьому настання певних шкідливих наслідків.

Для деяких кваліфікуючих ознак окремих кримінальних правопорушень (ч. 5 ст. 152 КК — зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, ч. 5 ст. 153 КК — сексуальне насильство, що спричинило тяжкі наслідки, ч. 2 ст. 155 КК — вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, що спричинило безплідність або інші тяжкі наслідки)) необхідно встановити настання наслідку (матеріальний склад).

Суб'єктивна сторона статевих кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом. Мотиви і цілі цих кримінальних правопорушень є сексуального характеру та істотного значення при кваліфікації не мають.

Суб'єктом зазначених кримінальних правопорушень є фізичні осудні особи, які досягли 16річного віку. За зґвалтування (ст. 152 КК) сексуальне насильство (ст. 153 КК) кримінальна відповідальність настає з 14 років.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕМА 6. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Практичне заняття № 10:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових і інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Система цих кримінальних правопорушень.

2. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 КК). Характеристика об'єктивних і суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення.

3. Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців (ст. 158 КК). Характеристика об'єктивних і суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Незаконне знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму. Аналіз складу кримінального правопорушення.

2. Порушення таємниці голосування. Аналіз складу кримінального правопорушення.

З А Д А Ч А 1. Бажаючи досягти більш широкого охоплення участі громадян в голосуванні, члени дільничої виборчої комісії Синіцін опустив в урну виборчі бюлетені за Костіна, який був у відрядженні і відзначив у списках, що Костін брав участь у голосуванні. Чи можна притягти Синіціна до кримінальної відповідальності? Якщо так, то як слід кваліфікувати його дії?

З А Д А Ч А 2. Янкієв, відчуваючи неприязнені почуття до кандидата в депутати в міськраду Акмаєву і намагаючись не допустити його обрання, вступив у змову з секретарем дільничої комісії Петровим, який викреслив його прізвище у 200 виборчих бюлетенях. Але Акмаєв був обраний депутатом міськради. Чи підлягають Петров і Янкієв притягненню до кримінальної відповідальності?

Практичне заняття №11.

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення проти трудових прав громадян.

2. Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК). Характеристика складу кримінального правопорушення.

3. Кримінальні правопорушення проти особистої свободи громадян .

4. Злочинне посягання на свободу совісті. Перешкодження вчиненню релігійних обрядів (ст. 180 КК).

З А Д А Ч А 1. Агафєв, являючись членом виборчої комісії однієї з виборчих дільниць, при підрахунку фактично поданих голосів свідомо перебільшив результат голосування на користь одного з кандидатів, який обіцяв йому за фальсифікацію результатів голосування грошову винагороду. Кваліфікуйте дії Агафєва .

З А Д А Ч А 2. Засуджений Краснов, що відбував позбавлення волі у колонії, звернувся до прокурора з скаргою на те, що адміністрація колонії викриває його листи і знайомляться з їх змістом. Засуджений просив притягти відповідних посадових осіб до кримінальної відповідальності за порушення тайни листування. Чи законне прохання засудженого Краснова? Що слід розуміти під порушенням тайни листування і у яких випадках за це настає кримінальна відповідальність?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що в Конституції України закріплені основні права і обов'язки громадян. Норми про кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти політичних і трудових прав громадян розташовані у главі V Особливої частини КК України.

Статтями 3, 21, 22 Конституції України визнається, що людина є найвищою соціальною цінністю, усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах, права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, а їх перелік, закріплений у Конституції, не є вичерпним. Конституційні права і свободи людини і громадянина гарантуються і не можуть бути скасовані.

Реалізуючи положення Конституції, у Кримінальному кодексі України як

пріоритетне завдання виділяється правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина (ст. 1 КК). Норми кримінального закону, які охороняють зазначені права і свободи, розміщені в різних розділах Кодексу, у тому числі у розділі V Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина». У зазначеному розділі Кодексу містяться кримінально-правові норми про групу кримінальних правопорушень, що посягають на основні конституційні права і свободи людини і громадянина (виборчі, трудові й інші).

Родовий об'єкт цих кримінальних правопорушень— суспільні відносини у сфері основних конституційних прав і свобод людини і громадянина, а *безпосередній об'єкт* кожного кримінального правопорушення — конкретне конституційне право або свобода, на яку посягає кримінальне правопорушення.

Об'єктивна сторона даних кримінальних правопорушень виражається в діянні (дії або бездіяльності), спрямованому на істотне порушення основних конституційних прав і свобод людини і громадянина або на перешкоджання їх здійсненню. Вказані конституційні норми розкриваються і конкретизуються в нормах інших галузей права, у зв'язку з чим для правильного визначення ознак об'єктивної сторони кримінальних правопорушень необхідно досліджувати відповідні норми інших галузей права.

Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень, що посягають на конституційні права і свободи, характеризується умисною формою вини, здебільшого у вигляді прямого умислу. Мета і мотив кримінальних правопорушень, як правило, є не обов'язковими ознаками розглянутих кримінальних правопорушень.

Суб'єктом кримінальних правопорушень проти основних конституційних прав і свобод людини і громадянина є осудна фізична особа, яка досягла 16-річного віку, а в ряді випадків — спеціальний суб'єкт, зокрема службова особа.

Права і свободи людини і громадянина в конституційному праві прийнято розділяти на особисті, політичні та соціально-економічні права і свободи, залежно від яких формуються безпосередні об'єкти злочинів. За цією ознакою розглянуті

кримінальні правопорушення можуть бути розділені на такі види:

а) кримінальні правопорушення, що посягають на особисті права і свободи людини і громадянина (ст. ст. 162, 163, 168, 178, 179, 180, 181, 182 КК);

б) кримінальні правопорушення, що посягають на політичні права і свободи людини і громадянина (ст. ст. 157, 158, 158-1, 159, 159-1, 160, 161, 170, 171 КК);

в) кримінальні правопорушення, що посягають на соціально-економічні права і свободи людини і громадянина (ст. ст. 164, 165, 166, 167, 169, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 183, 184 КК).

Т Е М А 7. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Практичне заняття № 12:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика і система кримінальних правопорушень проти власності.
2. Поняття, ознаки і форми викрадення майна.
3. Види викрадень чужого майна. Кваліфікація викрадень у залежності від розміру викраденого.
4. Викрадення майна шляхом крадіжки (ст. 185 КК). Подібність і розходження кваліфікуючих ознак складу.
5. Викрадення майна шляхом грабежу (ст. 186 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Поняття і види некорисливих кримінальних правопорушень проти власності.
2. Умисне знищення або ушкодження чужого майна (ст. 194 КК).
3. Необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК).
4. Злочинно-недбале ставлення до охорони майна (ст. 197 КК).

З А Д А Ч А 1. Царьов з метою звершення крадіжки проник у квартиру завідуючої магазином Борисової і вкрав 880 грн. Згодом виявилось, що ця сума

становила нездану денну виручку від продажу товарів. Кваліфікуйте дії Царьова.

З А Д А Ч А 2. До тракториста Володіна, що перевозив без накладної насіння соняшника від комбайнів до елеватора підприємства, звернувся Упоров і попросив зсипати для нього частину насіння у лісопосадці. Спочатку Володін відмовлявся, проте після спільної випивки і повторного прохання він дав згоду і у три прийома зсипав у лісопосадці, розташованої у 3-4 км від комбайна, 2820 кг насіння вартістю 3000 грн. Кваліфікуйте дії Володіна і Упорова.

Практичне заняття №13.

Питання для обговорення:

1. Розбій із метою заволодіння чужим майном (ст. 187 КК). Подібність і розходження кваліфікуючих ознак складу.
2. Питання розмежування розбою від суміжних складів (грабіж, вимагання, бандитизм).
3. Викрадення чужого майна, вчинене шляхом присвоєння, розтрата або зловживання службовим становищем (ст. 191 КК).
4. Викрадення чужого майна, вчинене шляхом шахрайства (ст. 190 КК).
Подібність і розходження кваліфікуючих ознак складу.
5. Вимагання чужого майна (ст. 189 КК).

З А Д А Ч А 1. В січні 1998 року Борисов, перебуваючи у нетверезому стані, зайшов у квартиру Топова, де у присутності 16-річного Топова Сашка вкрав гроші і речі на загальну суму 400 грн. У ході попереднього розслідування хлопець повідомив, що хоч Борисов і примушував його закривати очі, але він стояв поряд і бачив, як той забрав речі і гроші, які належать його батькам. Кваліфікуйте дії Борисова.

З А Д А Ч А 2. Раніше судимий за крадіжку чужої власності Родькін пізно вночі вибив двері продуктового кіоску і вкрав цигарки, вино, цукерки. Викрадене він приніс до себе на квартиру. Взявши дома рюкзак, він повернувся до кіоску, проник у нього, але був затриманий працівниками міліції. Своїми діями Родькін завдав шкоду у сумі 500 гривень. Кваліфікуйте дії Родькіна.

З А Д А Ч А 3. 28 липня 2023 р. Білий вчинив замах на крадіжку, шляхом проникнення у житло. Але довести злочинний намір до кінця він не зміг, оскільки після виламання дверей квартири його побачили мешканці будинку. У зв'язку з цим він піднявся на другий поверх цього будинку, де, виламав двері, проник у квартиру Вонопенківа, звідкі він викрав одяг, посуду, ювелірні вироби на суму 10000 гр., чим заподіяв їм значної матеріальної шкоди. Крім того, умисно знищив її майно на суму 5000 гр., чим також завдав значної шкоди. Коли Білий вийшов з викраденням з будинку, його намагались затримати мешканці. Після зауваження Кротова, він кинув сумку з викраденням, а сам, погрожуючи ножом, втік. Який злочин скоїв Білий?

З А Д А Ч А 4. 16 грудня 2023 р. Діденко і Корольов, приїхавши на СТО, почали вимагати від Семенова сплатити зазначеної суми, погрожуючи при цьому, в разі невиконання їх вимоги вбити його, а також членів його сім'ї. При цьому вони приставляли до шиї Семенова ножа. Коли потерпілий заявив їм, що не має таких грошей, Діденко і Корольов посадили його в автомобіль і разом з ним приїхали до дитсадка, до місця роботи дружини Семенова, її вони також змусили сісти у автомобіль. Погрожуючи Семенову та його дружині вбивством, Діденко і Корольов продовжували вимагати у них валюту. Не досягши цього, вони зажадали від своїх жертв до 16 ч. 30 хв. підготувати 10000 доларів США для передачі їм у зазначеному місці, і поїхали. Після прибуття на місце вони були затримані працівниками поліції. Які кримінальні правопорушення скоїли Діденко і Корольов?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Кримінальні правопорушення проти власності визнаються передбачені Кримінальним кодексом України діяння (ст.ст. 185–198 КК), що посягають на економічні відносини власності. Це суспільно небезпечні дії (бездіяльність), що порушують права володіння, користування і розпорядження майном або заподіяння іншим способом (погрози заподіяння) власникові майнової шкоди.

При з'ясуванні правової природи кримінальних правопорушень проти власності, здобувачу слід звернути увагу на загальну характеристику кримінальних правопорушень проти власності, систему їх складів, на кримінально-правову характеристику розкрадання, а також знати інші види кримінальних правопорушень проти власності. При підготовці до семінарського заняття, здобувач повинен опанувати суть збірного терміна "розкрадення", знати притамані йому ознаки, з'ясувати у чим різниця між формами і видами розкрадань. Характеризуючи ознаки складів цієї групи кримінальних правопорушень, здобувачу слід знати різницю між безпосереднім об'єктом і предметом розкрадення, для чого необхідно з'ясувати, які речі і предмети матеріального світу можуть бути предметом розкрадання.

Об'єктом кримінальних правопорушень проти власності є суспільні відносини власності (володіння, користування і розпорядження майном) та права законного володіння власністю.

Предметами кримінальних правопорушень проти власності можуть бути:

- 1) майно — речі матеріального світу, створені працею людей для задоволення матеріальних і духовних потреб, які мають вартість і ціну;
- 2) гроші — національна чи іноземна валюта, що перебуває в обороті, а також інші валютні цінності;
- 3) цінні папери — акції, облігації, векселя, сертифікати і т.і.

Не визнаються предметами кримінальних правопорушень проти власності речі, вилучені із загальногромадянського обігу: а) предмети і майно, що є тільки державною власністю (історичні та культурні цінності загальнодержавного характеру); б) предмети, вилучені із загального обігу через їх небезпеку для оточення (зброя, наркотичні засоби, радіоактивні та сильнодіючі отруйні речовини тощо).

Об'єктивна сторона кримінальних правопорушень проти власності виражається, як правило, активними діями, лише деякі склади (наприклад, необережне знищення або пошкодження майна) можуть відбуватися шляхом бездіяльності.

Вивчаючи об'єктивну сторону розкрадання, здобувачу необхідно звертати увагу на форми протиправного вилучення винним у свою власність майна, яке належить іншому власнику, з'ясувати ознаки кожного з форм розкрадання і вміти відрізнити одну форму розкрадання від іншої.

Необхідно відзначити, що всі форми викрадення, за винятком розбою - ст.187 та вимагання – ст. 189 КК України, належать до кримінальних правопорушень з матеріальним складом, тому обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цих кримінальних правопорушень є наявність наслідку, який віддзеркалюється у завданні визначення матеріальної шкоди заподіяної власнику.

При характеристиці суб'єкта кримінального правопорушення, слід відзначити, що залежно від форми викрадення вік суб'єкта різний. Визначаючи види викрадень, здобувач повинен зрозуміти, що в основі класифікації розкрадань за видами знаходиться розмір викраденого. Про визначення шкоди, завданої злочинними діями винного окремому громадянину, враховується матеріальне положення потерпілого.

Суб'єктами кримінальних правопорушень проти власності можуть бути фізичні осудні особи, які досягли 14- річного або 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона більшості кримінальних правопорушень проти власності характеризується виною у формі прямого умислу, крім ст. 196 КК (необережне пошкодження або знищення майна) і ст. 197 КК (порушення обов'язку охорони майна), які виражаються виною у формі необережності.

Обов'язковими ознаками більшості кримінальних правопорушень проти власності є корисливий мотив і мета одержання незаконної наживи.

Усі кримінальні правопорушення проти власності поділяються на два види: корисливі та некорисливі. Корисливі, у свою чергу, можна поділити ще на два підвиди: розкрадення і кримінальні правопорушення проти власності без ознак розкрадення.

Т Е М А 8. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Практичне заняття № 14:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.
2. Відмінність кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності від кримінальних правопорушень проти власності.
3. Кримінальні правопорушення у сфері господарювання і підприємництва.
4. Кримінальні правопорушення в бюджетній сфері.
5. Кримінальні правопорушення в сфері приватизації майна.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів.
2. Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей.
3. Протидія законній господарській діяльності.

З А Д А Ч А 1. Потапов, звернувся у комерційний банк " Браво", надавши документи в яких було вказано, що йому потрібен кредит у розмірі 200 тис. гр. на строк 1 рік для відкриття приватної фірми. Через 10 днів Потапов був затриманий працівниками митниці при спробі провезти з приховуванням від митного контролю 200 тис.гр. Під час досудового слідства було встановлено, що при зверненні в банк, він мав намір, на випадок одержання кредита, звернути одержану суму на свою користь. Кваліфікуйте дії Потапова.

Практичне заняття № 15.

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення в кредитно-фінансовій і банківській сфері.
2. Податкові кримінальні правопорушення.
3. Кримінальні правопорушення в сфері конкуренції.
4. Кримінальні правопорушення в сфері послуг.
5. Кримінальні правопорушення в сфері банкрутства.

З А Д А Ч А 1. Ільченко, являючись директором фірми " Гарант", через засоби масової інформації дав завідомо хибне оголошення про банкрутство через неможливість розрахуватись з кредиторами. Кваліфікуйте дії Ільченко.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Господарська діяльність - це одна з найважливіших сфер економічного життя. Між окремими ланкам і галузями господарської діяльності повинна існувати органічний зв'язок. Для досягнення максимальної ефективності в процесі застосування господарського механізму у цивілізованій державі встановлюється визначений порядок здійснення господарської діяльності.

Здобувач має знати, що під господарською діяльністю слід розуміти діяльність суб'єктів господарювання у сфері соціального будівництва, спрямовану на виготовлення і реалізацію продукції, виконання робіт або надання послуг вартісного характеру, які мають цінову визначеність. Господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів із метою одержання прибутку, є підприємництвом. Якщо така діяльність здійснюється без мети одержання прибутку, то вона визначається як некомерційна господарська діяльність. У цій сфері виділяють певні галузі й види господарської діяльності, які у своїй сукупності утворюють господарський механізм. Для досягнення максимальної ефективності в процесі функціонування господарського механізму будьякої цивілізованої держави встановлюється певний, у тому числі правовий порядок здійснення господарської діяльності. У цілому відносини у сфері господарювання регулюються Конституцією України, Господарським кодексом України, законами України, нормативноправовими актами Президента України і КМ України, нормативноправовими актами інших

органів державної влади й органів місцевого самоврядування й ін.

Певну роль у забезпеченні нормального функціонування господарського механізму, дотриманні конституційних основ правопорядку в цій сфері, забезпеченні державою захисту інтересів суб'єктів господарювання, інших учасників такої діяльності, протидії суспільно небезпечним порушенням господарської діяльності тощо відіграє кримінальне право. У зв'яз-ку із цим у КК України виділяється розділ VII «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності». *Родовим об'єктом* цих кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері господарської діяльності.

З об'єктивної сторони більшість кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності відбуваються як шляхом дії (наприклад, ст. 224 «Виготовлення, збут та використання підроблених недержавних цінних паперів» та ін.), так і шляхом бездіяльності (наприклад, ст. 212 «Ухилення від сплати податків, зборів (інших обов'язкових платежів) й ін.).

Частина кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності належить до кримінальних правопорушень із формальним складом. Такі кримінальні правопорушення визнаються закінченими незалежно від настання суспільно небезпечних наслідків, тобто з моменту здійснення зазначених у диспозиції діянь (наприклад, ст. 201 «Контрабанда»).

Серед кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності є й кримінальні правопорушення з так званим матеріальним складом (наприклад, ст. 231 КК «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю»). Такі кримінальні правопорушення визнаються закінченими, якщо суспільно небезпечні діяння заподіяли певну шкоду, яка зазначена в диспозиції.

Більша частина диспозицій кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності сформульована як бланкетна, для встановлення поняття і ознак яких необхідне розуміння (знання) положень законодавчих і нормативних актів інших галузей права, насамперед господарського, цивільного, адміністративного й ін.

Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності характеризується, як правило, умисною формою вини.

Суб'єктами кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності можуть бути особи, які досягли 16-річного віку. Суб'єктів, які вчиняють такі кримінальні правопорушення, можна розділити на кілька груп:

1) спеціальні суб'єкти, наприклад, посадові особи, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності (див. ст. 210 та ін.) або особи, на яких покладають будь-які інші спеціальні обов'язки (див. ст. 209¹);

2) спеціально-конкретні суб'єкти, до яких можна віднести категорію осіб, прямо зазначених у диспозиції конкретної кримінальноправової норми, наприклад, громадянин — засновник або власник суб'єкта підприємницької діяльності (див. ст. 222 та ін.);

3) будь-яка фізична осудна особа, яка порушує або не виконує встановлені норми чинного законодавства в цій сфері.

Кримінальне законодавство України не містить поняття «економічні кримінальні правопорушення», але в теорії кримінального права і кримінології проводяться наукові дослідження, пов'язані з розробкою такого поняття, виділенням більшої групи кримінальних правопорушень, які можуть посягати на основні інститути і сфери всього економічного механізму й ін. У групу економічних кримінальних правопорушень традиційно включають кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності та кримінальні правопорушення проти власності. Таке теоретичне об'єднання цих груп кримінальних правопорушень не знімає необхідності в досить чіткому *розмежуванні* кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності та кримінальних правопорушень проти власності, і в першу чергу — у розмежуванні аналізованих кримінальних правопорушень із розкраденнями. У цих випадках слід урахувувати, що викрадення, незалежно від форми його вчинення, характеризується в першу чергу діяннями, пов'язаними із протиправним вилученням майна. При кримінальних правопорушеннях у сфері господарської діяльності винна особа одержує, наприклад, будь-які матеріальні

блага за рахунок порушення господарської діяльності, але без безпосереднього вилучення такого майна, цінностей і т.і.

ТЕМА 9. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Практичне заняття № 16:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти навколишнього середовища.
2. Порушення правил екологічної безпеки (ст. 236 КК).

Практичне заняття № 17:

Питання для обговорення:

1. Порушення правил охорони надр (ст 240 КК).
2. Забруднення моря (ст. 243 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Забруднення атмосферного повітря.
2. Порушення законодавства про континентальний шельф України.

З А Д А Ч А 1. Капітан танкеру, плаваючого під прапором Греції, знаходившись у територіальних водах України, наказав скинути у море 1 тону нафтових відходів. Чи підлягає кримінальній відповідальності капітан судна?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Кримінальні правопорушення проти навколишнього середовища зазіхають на екологічну безпеку суспільства. Тому здобувач повинен розуміти, що заподіяння шкоди природі стає злочинним тільки тоді, коли ця шкода може відбитися на людині.

Кримінальні правопорушення проти навколишнього середовища нерозривно пов'язані з порушенням спеціальних правил, що закріплені природоохоронними нормативними актами.

Розділ VIII КК України присвячений складам кримінальних правопорушень, що посягають на суспільні відносини у сфері охорони довкілля й екологічної безпеки. Екологічна безпека, у свою чергу, є таким станом навколишнього середовища, при якому забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки і виникненню небезпеки для здоров'я людей.

Родовим об'єктом кримінальних правопорушень проти довкілля є суспільні відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища, його науково обґрунтованого раціонального використання і відновлення природних ресурсів, охорони нормального екологічного стану біосфери.

Об'єктивна сторона екологічних кримінальних правопорушень полягає у порушенні вимог спеціального законодавства у сфері охорони довкілля.

Суб'єктами екологічних кримінальних правопорушень є, як правило, службові та інші особи, на яких законом покладений обов'язок дотримуватися спеціальних правил у сфері охорони навколишнього середовища.

Суб'єктами ряду екологічних кримінальних правопорушень може бути будь-яка фізична осудна особа, якій до вчинення злочину виповнилося 16 років (ст.ст. 239, 241, 242, 243, 245, 246, 248, 249, 250, 252 КК).

Суб'єктивна сторона більшості екологічних кримінальних правопорушень характеризується складною виною: умислом або необережністю щодо діяння і необережністю щодо наслідків. Деякі з екологічних кримінальних правопорушень можуть бути вчинені тільки умисно (ст. 238, ч. 2 ст. 244, ст.ст. 246, 248, 249 КК). Стосовно інших кримінальних правопорушень, у літературі вказується, що вони можуть бути вчинені як умисно, так і через необережність (ст. 240, 241, 243, ч. 1 ст. 244, ст.ст. 250, 254 КК).

За своїм безпосереднім об'єктом екологічні кримінальні правопорушення можуть бути поділені на:

- 1) загальні кримінальні правопорушення у сфері екологічної безпеки (ст.ст.

236, 237, 238, 253 КК);

2) кримінальні правопорушення у сфері використання ґрунтово-повітряного і водного середовищ (ст.ст. 239, 240, 241, 242, 243, 244, 254 КК);

3) кримінальні правопорушення у сфері охорони тваринного і рослинного світу (ст.ст. 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252 КК).

ТЕМА 10. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Практичне заняття № 18:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
2. Створення злочинної організації (ст. 255 КК).
3. Бандитизм і його ознаки (ст. 257 КК).
4. Терористичний акт (ст. 25888 КК). Його відмінність від суміжних складів.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Втягнення у вчинення терористичного акту.
2. Перетинання державного кордону України з терористичною метою.
3. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.

З А Д А Ч А 1. Ежов, Кирсанов, Моисеев організувались у групу, що скоїла понад десять нападів на громадян і установи. При нападі вони погрожували потерпілим зброєю, яка, як з'ясувалось при розслідуванні, являла собою іграшкові пістолети. При черговому нападі злочинці заволоділи пістолетом інкасатора. У квартирі Ежова були виявлені записи, що свідчили про наміри злочинців незабаром вчинити передбачувані нові кримінальні правопорушення. Кваліфікуйте дії Ежова, Кирсанова, Моисеева.

Практичне заняття № 19.

Питання для обговорення:

1. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК).
2. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, а також речовинами, що є джерелом підвищеної небезпеки (ст. 263 КК).
3. Інші кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.

ЗАДАЧА 1. Рубашкін та Ігнатюк шляхом злому дверей проникли у тір, у сторожа Комарова відібрали мисливську рушницю і 2 набої. Поставивши Комарова в кут, Рубашкін та Ігнатюк поперемінно направляли на нього заряджену рушницю та вимагали видачу нарізної вогнепальної зброї, або показати місце її знаходження. В пошуках нарізної зброї і набоїв, вони оглянули приміщення, не знашли нічого, втікли, захопивши з собою мисливську рушницю і набої, відібрані у сторожа. Кваліфікуйте дії Рубашкіна та Ігнатюка.

ЗАДАЧА 2. Корольов, маючи членство в союзі мисливців, виготував і носив мисливський ніж, віднесений криміналістичною експретизою до холодної зброї. В його мисливський квиток були вписані рушниця і мисливський ніж які належать йому. Чи підлягає кримінальній відповідальності Корольов?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

У процесі вивчення глави IX КК України, здобувачам необхідно звернути увагу на особливості кримінальних правопорушень, передбачених цією главою, які перебувають у тому, що ці суспільно небезпечні діяння мають єдиний родовий об'єкт. Залежно від характеру посягання родовим об'єктом цих кримінальних правопорушень можуть бути лише суспільна безпека. При підготовці до практичних занять на дану тему необхідно з'ясувати поняття суспільний порядок та суспільна безпека.

Таким чином, *родовим об'єктом* цих кримінальних правопорушень є суспільні відносини з охорони безпечних умов життя людей, їх професійної діяльності, використання об'єктів, предметів і джерел підвищеної небезпеки. Видовий об'єкт кримінальних правопорушень у цій главі включає різні сфери громадської безпеки. Як додатковий об'єкт можуть виступати життя або здоров'я

людини (групи осіб).

Об'єктивну сторону цих кримінальних правопорушень характеризують діяння у формі дії або бездіяльності. Є статті з матеріальними складами кримінальних правопорушень (наприклад, ст.ст. 264, 270 КК) і з формальними складами (наприклад, ст.ст. 255, 257 КК). У ряді випадків існують кримінально-правові норми із бланкетними диспозиціями (наприклад, ст.ст. 267, 268 КК).

Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень характеризується умисною виною (наприклад, ст.ст. 263, 268 КК), у ряді випадків — необережною виною (наприклад, ст. 264 КК). В одиничних випадках як обов'язкові ознаки суб'єктивної сторони виділяються мотив і мета (наприклад, ст.ст. 257, 258, 266 КК).

Суб'єктами кримінальних правопорушень є фізичні осудні особи, які досягли 16річного віку, а в деяких складах — 14річного віку. У ряді складів злочинів є й спеціальні суб'єкти (наприклад, ст. 270 КК).

З урахуванням суспільної небезпеки і спрямованості діянь можна виділити таку систему кримінальних правопорушень у цій главі:

— створення або участь у злочинній організації, організованій злочинній групі (ст.ст. 255, 256, 257, 258, 258-1, 258-2, 258-3, 258-4, 260 КК);

— незаконні діяння зі зброєю, бойовими припасами, а також речовинами, що є джерелом підвищеної небезпеки (ст.ст. 262, 263, 264, 265, 265-1, 266, 267, 267-1, 269 КК);

— інші кримінальні правопорушення у сфері громадської безпеки (ст.ст. 259, 261, 268, 270 КК).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ТЕМА 11. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА

Практичне заняття № 20:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.
2. Порушення вимог законодавства про охорону праці: об'єктивні і суб'єктивні ознаки складу (ст. 271 КК).
3. Порушення спеціальних правил на виробництвах із підвищеною небезпекою (ст. ст. 272-273 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки.
2. Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд

З А Д А Ч А 1. Березняк, працюючи головним інженером будівельної ділянки, а Татурін майстром, здійснювали контроль за ходом і якістю проведення будівництва і виробництва електромонтажних робіт у будівлі універмага, що будується. Електромонтажні роботи вони здійснювали з грубими відхиленнями від затвердженого проекту. Так, марка проводу не відповідала проектній, освітня мережа була змонтована з великим електронавантаженням, що сприяло бездії захисту під час перевантаження лінії, яка ще була без відповідної ізоляції. В результаті цих порушень в магазині виникла пожежа, якою була завдана шкода на 80 тис. грн. Розв'яжіть питання про відповідальність Березняка і Татуріна.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Використання на виробництвах високих температур, енергій, тисків, швидкостей зумовлює високу небезпеку для осіб, що займаються такою роботою. Здобувачу треба розуміти, що всі ці види робіт строго регламентовані законодавчими й іншими нормативно-правовими актами, а за порушення відповідних правил встановлені різні види відповідальності, у тому числі і кримінальна.

Норми кримінального права виступають однією з гарантій реалізації

найважливіших прав людини у сфері праці. До них належать — свобода праці, заборона дискримінації в праці і її оплаті, право на здорову і безпечну працю, право створювати профспілки, право на вирішення колективних трудових суперечок за допомогою страйку і деяке інше.

Охорона здорових і безпечних умов праці є однією зі значущих державних завдань. Визнане міжнародним співтовариством право кожної людини на сприятливі умови праці (ст. 22 Загальної декларації прав людини), включає, зокрема, відповідно до ст. 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, право на роботу в умовах, що відповідають вимогам безпеки і гігієни. У ст. 43 Конституції України закріплене право кожного громадянина на належні, безпечні умови праці. Ця норма є похідною від іншого конституційного принципу, згідно з яким людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3).

Реалізація конституційного права громадян на охорону їх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності поряд з іншими законодавчими та нормативними актами регулюється Законом України від 14 жовтня 1992 р. № 2694XII «Про охорону праці». У ч. 1 ст. 6 цього закону (далі — Закон № 2694XII) сказано, що умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування й інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства. Його дія поширюється на всі підприємства, установи, організації незалежно від форм власності та видів діяльності, а також на всіх громадян, які працюють або залучені до роботи на цих підприємствах.

У ст. 44 Закону № 2694XII встановлено, що працівники, винні в порушенні законодавства про охорону праці, несуть кримінальну, адміністративну, дисциплінарну чи матеріальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

Обов'язок щодо виявлення порушень господарюючими суб'єктами законодавства про охорону праці покладено на відповідні органи державного

нагляду за охороною праці. Державний нагляд за охороною праці — метод забезпечення дотримання законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці. Відповідно до ст. 38 Закону № 2694XII його здійснюють: Державний комітет України з нагляду за охороною праці; Державний комітет України з ядерної та радіаційної безпеки; органи державного пожежного нагляду управління пожежної охорони Міністерства з надзвичайних ситуацій України; органи та заклади санітарно-епідеміологічної служби Міністерства охорони здоров'я України. Нагляд за дотриманням і належним застосуванням законодавства про охорону праці здійснює Генеральний прокурор України і підпорядковані йому прокурори. Органи Державного нагляду за охороною праці не залежать від будь-яких господарських органів, об'єднань громадян, політичних формувань, місцевих державних адміністрацій, рад народних депутатів і діють відповідно до положень, затверджених Кабінетом Міністрів України. Посадові особи органів Державного нагляду за охороною праці (державні інспектори) мають право: безперешкодно і в будь-який час відвідувати підконтрольні підприємства для перевірки дотримання законодавства про охорону праці, отримувати від власника необхідні пояснення, матеріали та інформацію з цих питань; надсилати керівникам підприємств, посадовим особам, керівникам структурних підрозділів Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих рад народних депутатів, міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) про усунення порушень і недоліків у сфері охорони праці; зупиняти експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць і обладнання до усунення порушень вимог щодо охорони праці, які створюють загрозу для життя або здоров'я працюючих; притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавчих та інших нормативних актів із питань охорони праці; надсилати власникам, керівникам підприємств подання про невідповідність окремих посадових осіб обійманій посаді, передавати при необхідності матеріали органам прокуратури для притягнення їх до кримінальної відповідальності.

ТЕМА 12. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Практичне заняття № 21:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки руху й експлуатації транспорту.
2. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху й експлуатації транспорту, вчиненні особами керуючими транспортними засобами.
3. Кримінальні правопорушення проти безпеки експлуатації транспорту в сфері дорожнього руху, вчиненні особами, відповідальними за експлуатацію транспорту.
4. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху, вчиненні особами, відповідальними за дотримання безпечних умов руху.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Порушення правил повітряних польотів
2. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння
3. Порушення нормативно-правових актів, норм і правил, що стосуються забезпечення дорожнього руху

З А Д А Ч А 1. Даскiєву пред'явлено обвинувачення в тому, що вiн, прямуючи на своїй автомашинi по вулицi мiста, на зупинцi транспорту не прийняв заходiв до зниження швидкостi або зупинки керованої ним автомашини, в результатi чого лiвим переднiм крилом автомашини збив пiшохода Уварова, що переходив дорогу в недозволеному мiсцi. Потерпiлому були завданi тяжкi тiлеснi пошкодження. Під час судового засiдання було встановлено, що Уваров в нетверезому станi переходив проїжджу частину вулицi де це не передбачено. Помiтивши це, Даскiєв знизив швидкiсть i дав сигнал. На сигнал Уваров зупинився на серединi вулицi, а коли вiдстань мiж автомашиною i ним скоротилась до 8 - 12 м, несподiвано побiг на iншу сторону вулицi. Даскiєв

прийняв заходи гальмування, завернув машину праворуч, проте лівим переднім крилом збив Уварова. Розв'яжить питання про відповідальність Даскієва.

З А Д А Ч А 2. Тракторист ліспромхоза Валеев трактором підрівнював штабель лісоматеріалів на виробничій ділянці лісу. Не побачивши біля штабелю людей, він трактором притиснув до складу деревини Нагієву, завдавши їй тяжких тілесних пошкоджень, від яких вона померла. Кваліфікуйте дії Валеева.

Практичне заняття № 22.

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням діючих на транспорті правил.
2. Кримінальні правопорушення, пов'язані з викраденням, захопленням або незаконним заволодінням транспортом і вчиненням інших навмисних дій, що дезорганізують роботу транспорту.
3. Інші кримінальні правопорушення на транспорті.

З А Д А Ч А 1. Наказом начальника розвідувальної партії Кириллова буровий майстер Швидкий, робітник Ісаєв і шофер Корольов були направлені у село Олександрівка, щоб одержати там і привезти звідти запасні частини. Старшим був призначений Швидкий. Після одержання обладнання всі троє випили горілки, проте вирішили повертатись додому. Оскільки Корольов був дуже п'яний, Ісаєв сам взявся за керування машиною, посадив у кабінку пасажирку Чернишеву. В дорозі він грубо порушив правила руху, в наслідок чого автомашинка перекинулась, Чернишева загинула, а шоферу Корольову були завдані тяжкі тілесні пошкодження. Хто підлягає кримінальній відповідальності?

З А Д А Ч А 2. Капітан судна, прямуючи в Одеський порт з круїза навколо Середземного моря, побачив в морі двох, рибалок, що зазнали лиха. Маючи можливість надати їм допомогу капітан прийняв рішення про продовження руху в порт прибуття, оскільки не укладався в графік, оскільки він побачив, що у напрямку до рибалок пливе вітрильне судно. Проте допомога рибалкам не була надана, в результаті чого один з них потонув. Чи підлягає кримінальній відповідальності капітан судна?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Глава XI КК України об'єднує основні склади кримінальних правопорушень, які здійснюються в процесі експлуатації транспорту і порушення безпеки руху. Здобувачам необхідно розуміти, що об'єднання цих складів відбувається з видового об'єкту, яким є безпека руху й експлуатації залізничного, повітряного, водяного, автомобільного, трубопровідного транспорту. Експлуатація зазначених видів транспорту завжди пов'язана з підвищеною небезпекою для осіб, що користуються транспортом; для осіб керуючим транспортом; для осіб, що знаходяться в зоні руху транспорту; для майна транспортних підприємств і організацій; для майна як рухомого, так і нерухомого, яке знаходиться в зоні руху і ін.

Об'єктом цієї групи кримінальних правопорушень є суспільні відносини, що забезпечують безпеку руху, експлуатацію транспорту, є невід'ємною складовою частиною всього комплексу відносин, що реалізують і охороняють безпеку в суспільстві.

Об'єктивна сторона зазначених кримінальних правопорушень може полягати як у дії, так і в бездіяльності. Більшість злочинів характеризується матеріальним складом, тому що об'єктивна сторона передбачає заподіяння тілесних ушкоджень, смерть та інші суспільно небезпечні наслідки. Деякі склади злочинів сконструйовані як формальні (ст.ст. 278, 289 КК) і для визнання їх закінченими злочинами не потрібно настання будь-яких наслідків.

Певна частина статей, що передбачають відповідальність за кримінальні правопорушення проти безпеки руху й експлуатації транспорту, має бланкетну диспозицію (ст.ст. 286, 287 КК та ін.).

Суб'єктивна сторона більшості транспортних кримінальних правопорушень характеризується необережною формою вини у формі злочинної самовпевненості або злочинної недбалості. Однак деякі кримінальні правопорушення можуть бути вчинені й умисною формою вини (ст.ст. 277, 278, 279, 280 КК та ін.). Мотив і мета цих кримінальних правопорушень на

кваліфікацію не впливають.

Суб'єкт розглянутих кримінальних правопорушень у більшості випадків спеціальний, а саме особа, яка керує транспортним засобом, а також інші особи, професійно зобов'язані дотримувати правил безпеки руху й експлуатації транспорту, у тому числі забезпечувати його безпечну експлуатацію. Кримінальна відповідальність за транспортні кримінальні правопорушення настає з 16річного віку. За діяння, передбачені ст. 277, ст. 278, ч. 2 і 3 ст. 289 КК — з 14річного віку.

Виходячи з розглянутої загальної характеристики кримінальних правопорушень проти безпеки руху й експлуатації транспорту, а також з огляду на особливості окремих складів, їх можна розділити на такі види:

1) кримінальні правопорушення злочини проти безпеки дорожнього руху й експлуатації транспорту, вчинені особами, які керують транспортними засобами (ст.ст. 276, 286 КК);

2) кримінальні правопорушення проти безпеки експлуатації транспорту у сфері дорожнього руху, вчинені особами, відповідальними за експлуатацію транспорту (ст.ст. 287 КК);

3) кримінальні правопорушення проти безпеки дорожнього руху, вчинені особами, відповідальними за дотримання безпечних умов руху (ст.ст. 288 КК);

4) кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням діючих на транспорті правил (ст.ст. 291, 283 КК);

5) кримінальні правопорушення, пов'язані з викраденням, захопленням або незаконним заволодінням транспорту і здійсненням інших діянь, що дезорганізують роботу транспорту (ст.ст. 277, 278, 289, 279, 280, 281, 282 КК);

6) інші кримінальні правопорушення на транспорті (ст.ст. 284, 285, 290, 292 КК).

ТЕМА 13. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ І МОРАЛЬНОСТІ

Практичне заняття № 23.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти суспільного порядку і моральності.
2. Характеристика складу: групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК).
3. Масові заворушення (ст. 294 КК). Об'єктивні і суб'єктивні ознаки складу.
4. Хуліганство (ст 296 КК). Види цього кримінального правопорушення.
5. Створення або утримання місць розпусти і звідництва (ст. 302 КК).
6. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (ст 304 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого.
2. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини.

З А Д А Ч А 1. Рибенцов, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, в робочий час на території бази будівельної організації влаштував скандал. В присутності робочих виражався нецензурними словами, погрожував вилами Лактіонову, на зауваження не реагував, ударив бруттом в голову бригадира Сомова за те, що той відсторонив його від роботи. В результаті чого, Сомову були завдані тілесні пошкодження середньої важкості. Кваліфікуйте дії Рибенцова.

З А Д А Ч А 2. Москвичов, мешкав з сім'єю, систематично споював своїх неповнолітніх синів Віктора і Олексія. Віктор став вживати з батьком горілку з 12-річного віку. Чи міститься у діях Москвичова склад кримінального правопорушення?

З А Д А Ч А 3. Капкаєв, озброївшись ножом, прийшов на територію автосоянки, де став чіплятися до сторожа Черноморова, хватав його за одяг, висловлювався нецензурними словами, на попередження не реагував. Коли Федоров і Пашкін запропонували йому піти, Капкаєв витягнув з кишені піджака

ніж і намагався їм завдати удару в живіт Черноморову, але той встиг ухилитись. За допомогою громадян Капкаєв був обеззброєний і доставлений у відділ внутрішніх справ. Кваліфікуйте дії Капкаєва.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

У цій главі КК України аналізуються кримінальні правопорушення, які зазіхають на суспільний порядок і моральність.

Здобувач має розуміти, що ці кримінальні правопорушення зазіхають на суспільні відносини, що забезпечують суспільний порядок, нормальні умови життя людей і їх діяльність, суспільну моральність.

Об'єктом цих кримінальних правопорушень є сукупність суспільних відносин, що забезпечують громадський порядок, нормальні умови життя людей та їх діяльність, суспільну моральність.

Об'єктивну сторону більшості кримінальних правопорушень становлять дії (наприклад, ст.ст. 293, 294, 295, 296 та ін.), і тільки деякі кримінальні правопорушення можуть бути вчинені бездіяльністю.

Суб'єктивна сторона цих кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом. Винна особа усвідомлює суспільну небезпеку діяння і бажає його зробити. Деякі склади характеризуються наявністю спеціальної мети.

Суб'єкт кримінальних правопорушень— фізичні осудні особи, які досягли 16річного віку, окремі — з 14 років (ст. 296 КК).

Кримінальні правопорушення, зазначені в цій главі, можна поділити на такі групи:

а) Кримінальні правопорушення проти громадського порядку (ст.ст. 293, 294, 295, 296 КК);

б) Кримінальні правопорушення проти моральності (ст.ст. 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304 КК).

ТЕМА 14. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ

АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Практичне заняття № 24:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів і інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.
2. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК).
3. Незаконні виробництво, виготовлення, придбання, збереження, перевезення, пересилка або збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст 307 КК).
4. Інші кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних речовин, психотропних засобів їхніх аналогів або прекурсорів.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
2. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

З А Д А Ч А 1. Газаєв і Корзун на пляжі "Ланжерон", познайомились з Назарчуком і запропонували йому "покурити" маріхуану, яка Комітетом у справах контролю наркотиків МОЗ України віднесена до наркотичних засобів, Назарчук відмовився. Кваліфікуйте дії Газаєва і Корзуна.

З А Д А Ч А 2. Міхов, являючись наркоманом, неодноразово у себе дома приймав наркотичні засоби, які сам придбав. Чи підлягає кримінальній відповідальності Міхов?

Практичне заняття № 25.

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення у сфері незаконного обігу отруйних і сильнодіючих речовин.
2. Порушення правил боротьби з епідеміями.
3. Інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

ЗАДАЧА 1. Медсестра маніпуляційного кабінету Крилова, в обов'язки якої входило робити знеболюючі уколи важко хворим, на прохання свого знайомого Комарова, який був наркоманом, здійснила розкрадання 20-ти ампул морфіна. Хто підлягає кримінальній відповідальності?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що у даній главі знаходяться норми про злочинні суспільно небезпечні діяння, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів і які зазіхають на здоров'я населення. Тому об'єктом цих злочинів є здоров'я населення України, що забезпечується дотриманням встановленого порядку законного обігу засобів і речовин, небезпечних для здоров'я населення.

Об'єктом даних кримінальних правопорушень є сукупність суспільних відносин у сфері забезпечення встановленого порядку законного обігу засобів і речовин, шкідливих для здоров'я населення.

Суспільна небезпечність даних злочинних посягань полягає у тому, що їх учинення пов'язане з можливістю нанесення шкоди невизначеній кількості осіб, які проживають на певній території України. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення — це суспільно небезпечні, протиправні, винні, кримінальні діяння, що посягають на здоров'я населення України.

Наркотичні засоби — це рослини, сировина і речовини, природні або синтетичні, класифіковані такими в міжнародних конвенціях, а також інші рослини, сировина і речовини, що становлять небезпеку для здоров'я населення у випадках зловживання ними та віднесені до зазначеної категорії Комітетом з контролю за обігом наркотиків при МОЗ України.

Психотропні речовини — будьякі природні або синтетичні речовини і

матеріали, класифіковані такими в міжнародних конвенціях, а також інші речовини і матеріали, які становлять небезпеку для здоров'я населення у випадку зловживання ними та віднесені до зазначеної категорії Комітетом з контролю за обігом наркотиків при МОЗ України.

Прекурсори — це речовини та їх солі, класифіковані в міжнародних конвенціях як хімічні матеріали, використовувані для виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин, а також хімічні речовини та їх солі, використовувані в тих же цілях та віднесені до зазначеної категорії Комітетом з контролю за обігом наркотиків при МОЗ України. Прекурсори самі по собі не належать ні до наркотичних засобів, ні до психотропних речовин. Вони є тільки хімічним матеріалом для виготовлення таких засобів або речовин.

Отруйні речовини — це речовини, що роблять отруйний вплив на організм людини. До них належать: миш'як, ціаністий калій, синильна кислота, стрихнін та ін. Вони можуть бути в будьякому виді: рідкому, порошкоподібному або твердому. Вживання отруйних речовин навіть у малих дозах може призвести до важких отруєнь або смерті.

Сильнодіючі речовини — це як лікарські, так й інші засоби, вживання яких поза призначенням, у значних дозах або за наявності медичних протипоказань до вживання може завдати небезпечну для життя та здоров'я дію. До них належать: барбітал натрію, клофелін, празепан та ін. Речовини визнаються отруйними або сильнодіючими МОЗ України (див. Закон України «Про лікарські засоби» від 4 квітня 1996 р.).

Об'єктивна сторона більшості кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів, спрямованих проти здоров'я населення України, виражається у виді дії. Однак окремі кримінальні правопорушення можуть відбуватися і шляхом бездіяльності, наприклад, ст. 325 КК — порушення правил боротьби з епідеміями і ст. 326 КК — порушення правил поведження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами або токсинами.

Суб'єктивна сторона цих кримінальних правопорушень характеризується

умисною або необережною формою вини. Для деяких складів характерна наявність спеціальної мети.

Суб'єктом кримінальних правопорушень може бути фізична осудна особа з 16 років, у деяких випадках — з 18 років (ст. 324 КК України), окремі склади мають спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення (ст.ст. 319–320, ч. 2 ст. 321, ст. 326 КК України).

Залежно від об'єкта кримінального правопорушення всі склади, передбачені в розділі XIII КК України, можна класифікувати як:

- а) кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;
- б) інші кримінальні правопорушення, що посягають на здоров'я населення.

ТЕМА 15. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Практичне заняття № 26:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Система цих кримінальних правопорушень .
2. Розголошення державної таємниці (ст. 328 КК).
3. Втрата документів, що містять державну таємницю (ст.329 КК).
4. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державних кордонів України (стст. 331, 332 і 334 КК).
5. Кримінальні правопорушення у сфері забезпечення обороноздатності і мобілізації (стст. 333, 335, 336 і 337 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни.
2. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.

ЗАДАЧА 1. В проектно - конструкторському бюро було надруковано 15 примірників описів технічної документації до абсолютно таємної апаратури швидкодіючого зв'язку, які становлять державну таємницю. Перевірка цих документів перед відправкою на завод була доручена групі інженерів і техніків на чолі з начальником лабораторії Прошиною, яка організувала її таким чином, що один з інженерів гучно читав відкоректований текст, а інші вносили змінення в інші примірники. Пізніше було встановлено, що все це чула бригада малярів, яка працювала в сусідні приміщенні. Кваліфікуйте дії Прошиной.

ЗАДАЧА 2. Корнеєв, повертаючись вночі додому, виявив планшет, у якому знаходились документи про зброю Н-скої частини. Прочитав ці папері, він на наступний день здав планшет у штаб військового округу. Декілька днів пізніше, у бесіді зі своїм сусідом Сєдих, Корнеєв розповів йому про знахідку і поділився відомостями, які він почерпнув з документів. Як встановлено, планшет був загублений офіцером Носковим. Втрачені ним документи військового характеру містили відомості, які становлять державну таємницю. Кого слід притягати до кримінальної відповідальності?

ЗАДАЧА 3. Інженер-конструктор авіаційного заводу Кожин повертався літаком з відрядження. В салоні літака, він познайомився з жінкою, яка назвала себе супругою військового льотчика. Незабаром після посадки в аеропорту, Кожин виявив зникнення блокнота, де він записував результати випробувань та характеристики нової техніки. Ці відомості становили державну таємницю. Пізніше декілька годин була затримана Світонова, яка вкрала у Кожина блокнот за завданням іноземної розвідки. Кваліфікуйте дії Кожина.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову і мобілізації в діючому кримінальному законодавстві вперше виділені окремим розділом. Здобувачи мають знати, що дані кримінальні правопорушення зазіхають на безпеку України в різних сферах, насамперед, зовнішньополітичної, військової, наукової та ін.

Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову і мобілізації в чинному кримінальному законодавстві вперше виділені окремим розділом. Ця група злочинних посягань у попередньому Кримінальному кодексі входила в главу «Злочини проти держави».

Об'єктом цих кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері охорони державної таємниці, забезпечення недоторканності державних кордонів, призову і мобілізації.

Об'єктивну сторону цих злочинних посягань найчастіше становлять дії (активна форма поведінки людини), і тільки деякі злочини можуть бути вчинені бездіяльністю (пасивною формою поведінки людини).

Суб'єктивна сторона більшості кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом. Винна особа усвідомлює суспільну небезпеку діяння і бажає його вчинити. Деякі склади характеризуються прямим умислом або необережною формою вини, наприклад, ст. 328 КК України «Розголошення державної таємниці» (недбалість або легкодумство). Деякі склади як обов'язкову ознаку передбачають спеціальну мету, наприклад, передача іноземним підприємствам, установам, організаціям або їх представникам економічних, науково-технічних або інших відомостей, що становлять конфіденційну інформацію (ст. 330 КК). Мотиви цих кримінальних правопорушень значення для кваліфікації не мають і можуть ураховуватися тільки при призначенні покарання.

Суб'єктом кримінальних правопорушень є фізична осудна особа з 16 років,

деякі склади припускають спеціальний суб'єкт (ст.ст. 328–330, 335–337 КК).

Кримінальні правопорушення, що містяться в цій главі, можна з урахуванням видових об'єктів розділити на такі групи:

а) Кримінальні правопорушення у сфері охорони державного кордону України (ст.ст. 332, 334 КК);

б) Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці (ст.ст. 328, 329, 330 КК);

в) Кримінальні правопорушення у сфері обороноздатності (ст.ст. 333, 335, 336, 337 КК).

Обороноздатність України включає саме Збройні Сили, боєздатність військових формувань і комплекс економічних, політичних, військових, соціальних і правових заходів щодо забезпечення незалежності держави, її територіальної цілісності та захисту держави і мирного життя народу.

Група кримінальних правопорушень у сфері обороноздатності досить специфічна. У неї входять статті, що передбачають кримінальну відповідальність за порушення порядку здійснення міжнародної передачі товарів, що підлягають державному експортному контролю (ст. 333 КК), ухилення від призову на строкову військову службу (ст. 335 КК), ухилення від призову по мобілізації (ст. 336 КК), ухилення від військового обліку або спеціальних зборів (ст. 337 КК).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ТЕМА 16. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН ТА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ

Практичне заняття № 27:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування й об'єднань громадян.

2. Кримінальні правопорушення, що зазіхають на авторитет державної влади і суспільного ладу.
3. Кримінальні правопорушення, які зазіхають на суспільні відношення, що забезпечують нормальну діяльність органів влади, керування громадських організацій, посадових осіб, представників громадськості.
4. Кримінальні правопорушення, що зазіхають на суспільні відносини, що забезпечують цілість і відповідність документів, штампів і печаток.
5. Кримінальні правопорушення, що зазіхають на суспільні відносини, що забезпечують дотримання визначених правил.
6. Кримінальні правопорушення, що зазіхають на суспільні відносини, що забезпечують дотримання міжнародних конвенцій, учасником яких є Україна.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця.
2. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника.
3. Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.

З А Д А Ч А 1. Григор'єв, знаходячись у стані алкогольного сп'яніння, вимагав від працівників поліції Кузіна і Волкова, щоб вони звільнили із спецмашини витверезника його батька. Висловлючись нецензурними словами, Григор'єв вдарив сержанта Зайцева збив його з ніг і продовжував завдавати йому удари руками і ногами. Коли на допомогу Зайцеву підбігли інші працівники поліції, Григор'єв став на них махати руками, завдав декілька ударів ногою лейтенанту Петрову. В результаті злочинних дій Григор'єва, працівникам поліції Зайцеву і Петрову були завдані легкі тілесні пошкодження без розладу здоров'я. Кваліфікуйте дії Григор'єва.

З А Д А Ч А 2. Шаховий у себе в квартирі згвалтував свою 16-річну падчерку. На заяву потерпілої для затримання злочинця прибули працівники поліції. Однак Шаховий заперся, не бажаючи впускати прибувших працівників поліції в кімнату, ображав їх нецензурними словами. Була викликана пожежна машина, тільки сильним струменем води, направленим через вікно, вдалось примушити Шахова здатись і затримати його. Кваліфікуйте дії Шахового.

З А Д А Ч А 3. Зорін здійснив кишенькову крадіжку, разом з грішми вкрав і паспорт потерпілого Волова. Гроші він витратив, а паспорт вирішив підробити, оскільки скривався від правоохоронних органів. Кваліфікуйте дії Зорина.

З А Д А Ч А 4. Крилов шляхом підчистки і дописки виправив у своїй трудовій книжці у запис про прийом і звільнення з роботи цифру " 2" на цифру " 3" і намагався пред'явити підробний документ в іншу організацію для оформлення на роботу столяром 3 розряду, замість 2 розряду. На попередньому слідстві Крилов пояснив, що трудову книжку він підробив для того, щоб поступити на роботу з більш високим розрядом і одержувати більш високу зарплату. Кваліфікуйте дії Крилова.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має знати, що кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян — це суспільно небезпечні діяння, що посягають на нормальну діяльність державного апарата, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, сполучені із застосуванням насильницьких дій над службовими особами або представниками органів управління, що перешкоджають їх нормальній діяльності, які можуть порушити нормальну роботу державних органів, заподіяти шкоду їх авторитету, а також порушити права і свободи громадян.

Видовий об'єкт цих кримінальних правопорушень— відносини, що регулюють порядок державного і місцевого самоврядування, а також діяльність об'єднань громадян.

Безпосереднім об'єктом цих кримінальних правопорушень є відносини конкретного виду, на які посягає конкретне суспільно небезпечне діяння.

Додатковим об'єктом цих кримінальних правопорушень може бути життя, здоров'я, честь і гідність особи.

Об'єктивна сторона кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян характеризується у своїй більшості формальним складом і виражається в активних діях.

Момент закінчення деяких кримінальних правопорушень цього розділу пов'язаний із настанням суспільно небезпечних наслідків (наприклад, заподіяння тілесних ушкоджень працівникові правоохоронного органу ч. 2 і 3 ст. 345 КК, умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу й ін.).

Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень характеризується умисною формою вини (прямою або непрямою). Мотив і мета у ряді випадків обов'язкові (ст.ст. 341-358 КК).

Суб'єктом кримінальних правопорушень є фізична осудна особа, яка досягла 16річного віку. У ряді випадків — особа з 14річного віку (ст.ст. 345, 346, 347, 348, 350, 352 КК).

Залежно від безпосереднього об'єкта кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування і об'єднань громадян можуть поділятися на такі групи:

1) кримінальні правопорушення, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують авторитет державної влади і громадського ладу (ст.ст. 338, 341, 354 КК);

2) кримінальні правопорушення, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують нормальну діяльність органів влади, управління, громадських організацій, службових осіб і представників громадськості (ст.ст. 340, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353 КК);

3) кримінальні правопорушення, що посягають на суспільні відносини, які

забезпечують дійсність і схоронність документів, штампів, печаток (ст.ст. 357, 358 КК);

4) кримінальні правопорушення, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують дотримання певних правил (ст.ст. 355, 356, 359, 360 КК);

5) кримінальні правопорушення, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують дотримання міжнародних конвенцій, учасником яких є Україна (ст. 339 КК).

Вивчення вказаної теми необхідно почати з з'ясування загального поняття кримінальних правопорушень проти порядку управління, слід розібратись у системі складів цих кримінальних правопорушень. При розгляді злочинних діянь, зазіхаючих на діяльність органів влади, а також на життя, здоров'я, честь і гідність посадових осіб або громадських працівників (ст. ст. 342-352 КК України), з одного боку і з іншого, враховуючи при цьому, що опір і примушування працівників поліції і члена громадського формування з охорони громадського порядку є спеціальними складами стосовно складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 342 КК України. Розбіжність між цими кримінальними правопорушеннями проводиться по безпосередньому об'єкту і по деяким ознакам об'єктивної сторони.

Особливу увагу треба здобувачам приділити вивченню кримінального правопорушення, передбаченого ст. 348 КК України. В даній нормі сформульований спеціальний склад- відповідальність, що встановлюється за посягання на життя працівника правоохоронного органу або члена громадського формування з охорони громадського порядку у зв'язку з їх службової або суспільною діяльністю з охорони суспільного порядку. При аналізі об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення треба мати на увазі, що посягання на життя працівника правоохоронного органу або члена громадського формування з охорони громадського порядку охоплюється не тільки умисним вбивством, але й замахом на вбивство, тому за наявністю замаху не потрібно посилення на ст. 13 КК України.

ТЕМА 17. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН, СИСТЕМ І КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ

Практичне заняття № 28:

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.
2. Окремі види комп'ютерних кримінальних правопорушень.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації.
2. Порухення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Дані кримінальні правопорушення зазіхають на життєво важливі інтереси держави і суспільства, що зв'язані зі створенням і використанням новітніх інформаційних технологій і ресурсів, як у всіх сферах життєдіяльності держави, так і в повсякденному житті громадян.

Здобувач має розуміти, що комп'ютерні системи і комп'ютерні мережі дають різноманітні можливості для вчинення нових видів кримінальних правопорушень, а також звичайних традиційних кримінальних правопорушень, але більш ефективними способами.

Предметом комп'ютерних кримінальних правопорушень найчастіше

виступає комп'ютерна інформація, під якою слід розуміти текстову, графічну або якунебудь іншу інформацію, що існує в електронному виді, зберігається на відповідних носіях, а також передається через телекомунікаційні канали у формі, доступній сприйняттю комп'ютерами та їх системами.

Об'єктом комп'ютерних кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері використання електроннообчислювальних машин (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж, а також комп'ютерної інформації.

За *видовим об'єктом* ці кримінальні правопорушення можна розмежувати на:

а) кримінальні правопорушення проти встановленого порядку функціонування й експлуатації електроннообчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж або мереж електрозв'язку;

б) кримінальні правопорушення у сфері комп'ютерної інформації.

Об'єктивна сторона розглянутих кримінальних правопорушень характеризується здійсненням конкретних дій, а також настанням передбачених законом наслідків.

Суб'єктивна сторона цих кримінальних правопорушень характеризується умисною виною. Мотиви комп'ютерних кримінальних правопорушень для кваліфікації, як правило, значення не мають. Вони можуть ураховуватися при призначенні покарання. Ними найчастіше буває користь або хуліганські спонукання, але вони можуть бути також вчинені за мотивами інтересу, почуття помсти, не виключений варіант їх здійснення з метою приховання іншого злочину.

Суб'єктом кримінальних правопорушень є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку, причому суб'єкт може бути як загальний, так і спеціальний.

Кожна стаття має *кваліфікований склад*, що включає додаткові ознаки, пов'язані зі здійсненням діянь із заподіянням значної шкоди, повторно, за попередньою змовою групою осіб.

**ТЕМА 18. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ
СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**

Практичне заняття № 29:

Питання для обговорення:

1. Поняття, загальна характеристика та система (види) кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності і професійній діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
2. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК): характеристика складу.
3. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК).
4. Поняття неправомірної вигоди. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК).
5. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК).
6. Службове підроблення. Службова недбалість (ст. ст. 366-367 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.
2. Незаконне збагачення.
3. Зловживання впливом.

З А Д А Ч А 1. Працівник поліції Оганезов чергував на ділянці дороги. Зупинив автомашину, якою керував Маковецький, він зажадав у нього пред'явити документи і, взявши під сумнів їх вірогідність, вирішив у службовому приміщенні скласти відповідний акт. Маковецький був против цього, він схопив з

столу документ і вийшов на вулицю, маючи намір їхати далі. Оганезов намагався поставити машину на штрафмайданчик, але Маковецький вихопив у нього ключі від запалювання. Тоді Оганезов своїм ключем завів автомашину, відштовхнувши Маковецького від дверця кабінки і різко почав рух, збивши бортом автомобіля і, переїхавши колесом гр-на Котова, який від одержаних тілісних пошкоджень помер. Оганезов був засуджений по ст. 365 КК України. Чи вірно кваліфікував дії Оганезова суд?

З А Д А Ч А 2. Секретар з педагогічного інституту Завгородня систематично видавала за винагороду довідки і залікові книжки у підтвердження складання іспитів, які ці особи у дієвості не склали. Кваліфікуйте дії Завгороднюї.

З А Д А Ч А 3. Борков, працюючи майстром ділянки ремонтного управління і, приймаючи іспит у слюсаря Алієва на 5 розряд, зажадав від нього 800 гр. Алієв не справився із завданням і не виконав нормативи 5 розряду, але бажаючи мати 5 розряд, передав потрібну суму Боркову. Кого слід притягати до кримінальної відповідальності?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачи повинні розуміти, що до кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг належать такі кримінальні правопорушення, що посягають на правильну (нормальну) діяльність державного апарату, апарату управління підприємства, установи, організації та юридичних осіб приватного права.

Родовим об'єктом службових кримінальних правопорушень є суспільні відносини у сфері правильної (нормальної) діяльності державного і громадського апарату, апарату управління підприємств, установ, організацій, а також діяльність юридичних осіб приватного права, їх суспільні цілі, завдання.

Об'єктивна сторона більшості службових кримінальних правопорушень виражається у формі активних дій. Винятки становлять зловживання владою або службовим становищем, що може бути вчинене шляхом дії й бездіяльності, і

службова недбалість, що відбувається шляхом бездіяльності.

Суб'єктивна сторона більшості службових кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом. Виключення становить службова недбалість, для якої характерна необережна вина.

Суб'єктом службових кримінальних правопорушень (за винятком пропозиції, обіцянки або надання неправомірної вигоди службовій особі) є службова особа.

Основні положення законодавства України «Про засади запобігання і протидії корупції» діють з 1 липня 2011 року. З цього ж числа вступив у дію Закон України «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України щодо відповідальності за корупційні правопорушення». Цими законами доповнена класифікація спеціального суб'єкта (чч. 3 і 4 ст. 18 КК), введені нові кримінально-правові норми: Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1); Перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 365-1), Зловживання повноваженнями особами, що надають публічні послуги (ст. 365-2); Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368); Незаконне збагачення (ст. 368-2); Комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3); Підкуп особи, що надає публічні послуги (ст. 368-4); Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369); Зловживання впливом ст. 369 –2); Провокація підкупу (ст. 370).

При вивченні даної теми здобувачу слід опанувати поняття посадової особи, передбачене законодавцем у примітці до ст. 364 КК України, а також ознаки складів посадових кримінальних правопорушень.

Здобувачу необхідно з'ясувати питання розмежування зловживання владою або службовим станом як посадового кримінального правопорушення від крадіжки чужого майна, шляхом зловживання службовим станом (ст. ст. 365 і 191 КК України).

Особливу увагу слід приділити вивченню питань кваліфікації отримання неправомірної вигоди.

Т Е М А 19. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Практичне заняття № 30:

Питання для обговорення:

1. Поняття кримінальних правопорушень проти правосуддя. Їх класифікація.
2. Завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК).
3. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК).
4. Примушування давати показання (ст. 373 КК).
5. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375 КК).

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Порушення права на захист.
2. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист.
3. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист.

З А Д А Ч А 1. Слідчий районного відділення поліції Сазонов знаючи про те, що звинувачуваний за ст. 116 КК України Пасічник хворий « жовтухою », виніс постанову про його привід. В результаті чого він був доставлений у поліцію. Чи підлягає кримінальної відповідальності Сазонов?

З А Д А Ч А 2. Нечипоров був перекладачем по справі Ракітіної, яка звинувачувалась у здійсненні незаконного аборту вчительці Гальпериній. Максимову стало відомо, що винуватцем вагітності Гальпериної був директор школи Бахіров. Слідчий усно пояснив перекладачеві Нечипорову про неприпустимість без його дозволу розголосити дані досудового слідства. Проте

через два дні Нечипоров про почуте їм на допиті у слідчого повідомив чоловіку Гальперині. Довідавшись про це, Гальперина покінчила життя самогубством. Чи мається у діях Нечипорова склад кримінального правопорушення?

З А Д А Ч А 3. Черговий відділу внутрішніх справ Полетаєв зробив гр-ну Карпову, що знаходився у черговій кімнаті, зауваження за те, що останій кинув на підлогу недопалок. Карпов почав сперечатися, недопалок не підняв. Тоді Полетаєв закрив Карпова у КПУ. Закривши Карпова у КПУ, Полетаєв особистий обшук у нього не здійснив, ремень що мається у Карпова не вилучив і спостереження за його діями не здійснював. Через деякий час Полетаєв виявив, що Карпов покінчив життя самогубством. Кваліфікуйте дії Полетаєва.

Практичне заняття № 31.

Питання для обговорення:

1. Погроза або насильство у відношенні судді, народного засідателя або присяжного (ст. 377 КК).
2. Посягання на життя судді, народного засідателя або присяжного в зв'язку з їх діяльністю, зв'язаної зі здійсненням правосуддя (ст. 379 КК).
3. Злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи (ст. 391 КК).
4. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК).
5. Порухення правил адміністративного нагляду (ст. 395 КК).
6. Приховування злочину (ст. 396 КК).

З А Д А Ч А 1. Максимов за порушення суспільного порядку був заарештований на 15 діб. Відбуваючи арешт і знаходячись під вартою. Максимов втік і був затриманий через два місяці в іншому місті, де він жив на випадкові заробітки. Чи є дії Максимова злочинними?

З А Д А Ч А 2. Ломакін, Валеріанов і Євгенєв, погрожуючи ножем, відібрали у Машко наручний годинник і посвідчення шофера, про що Ломакін докладно розповів своїй знайомій Синиціній, попередивши її, щоб вона нікому про це не розповідала. Синиціна нікому про звершений розбійний напад не повідомила. На допиті слідчому Синиціна заявила, що вона нічого не знає про

обставини цього злочину. Які кримінально-правові норми слід застосувати стосовно Синиціної?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

При підготовці до практичних занять на дану тему здобувачу слід ознайомитись з розділами VI і VII Конституції України від 26 червня 1996 року, у яких визначені функції, принципи організації і діяльності судів і прокуратури. Особливу увагу слід звернути на положення ст. 62 Конституції, згідно до ч.1, " особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. "

Важливе значення для з'ясування, при розгляді теми має ст. 29 Конституції України, у ч.2 якої передбачено, що " Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за мотивованим рішенням суду і тільки на підставах та у порядку, який встановлен законом.

При вивченні конкретних складів кримінальних правопорушень проти правосуддя (глава XVIII Особливої частини КК України), необхідно опанувати загальне поняття цих кримінальних правопорушень і знати їх систему, маючи на увазі, що у залежності від особливостей суб'єктів вони мають розділ на визначені групи.

Родовим об'єктом кримінальних правопорушень XVIII глави є суспільні відносини, які забезпечують нормальне функціонування органів досудового розслідування, прокуратури, суду, а також установ, які виконують судові вироки, рішення, ухвали і постанови.

Безпосереднім об'єктом зазначених кримінальних правопорушень є суспільні відносини, що регулюють окремі аспекти діяльності з відправлення правосуддя.

Об'єктивна сторона кримінальних правопорушень проти правосуддя виражається в посяганні на окремі сторони нормальної діяльності органів правосуддя з його здійснення. У деяких випадках — шляхом впливу на фізичну

особу, заподіюючи йому фізичний і моральний збиток.

Як правило, кримінальні правопорушення проти правосуддя здійснюються шляхом активних дій (втручання в діяльність судових органів, примушування давати показання). Рідше — відбуваються шляхом бездіяльності (невжиття заходів безпеки щодо осіб, узятих під захист, невиконання судового рішення).

З *суб'єктивної сторони* всі кримінальні правопорушення проти правосуддя відбуваються із прямим умислом. Мета і мотив злочинів пов'язані з кар'єризмом, користю, родинними інтересами і т.п.

Суб'єктами кримінальних правопорушень проти правосуддя в певних випадках можуть бути службові особи органів правосуддя: особа, яка проводить досудове розслідування, слідчий, прокурор, суддя й інші посадові чи службові особи. У всіх інших випадках — особи, які досягли 16-річного віку (потерпілий, свідок, експерт, засуджений та ін.).

Виходячи з безпосереднього об'єкта деякі кримінальні правопорушення можна об'єднати в окремі групи, що, у свою чергу, дозволить сформулювати систему кримінальних правопорушень проти правосуддя:

- 1) кримінальні правопорушення, що посягають на конституційні права громадян у сфері правосуддя (ст.ст. 371, 372, 373, 374, 375, 380, 381 КК);
- 2) кримінальні правопорушення, що посягають на регламентований законодавством порядок всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи (ст.ст. 376, 377, 378, 379, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 396, 397, 398, 399, 400 КК);
- 3) кримінальні правопорушення, що посягають на відносини, пов'язані з виконанням судових рішень і постанов (ст.ст. 382, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395 КК).

ТЕМА 20. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Практичне заняття № 32:

Питання для обговорення:

1. Поняття військового кримінального правопорушення, система розглянутої групи кримінальних правопорушень.
2. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти порядку дотримання вимог військової дисципліни.
3. Характеристика кримінальних правопорушень проти обов'язків військової служби.
4. Кримінальні правопорушення проти порядку користування військовим майном і його збереженням.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Непокора.
2. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглих.
3. Порушення правил поведінки зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

ЗАДАЧА 1. Рядовий Фетисов о 8 годині ранку самовільно відлучився від розташування військової частини. Через 2 години після цього Фетисова зустрів в місті сержант Гришин, який проходив з ним службу в одній частині. Знаючи, що Фетисов знаходився за межами місця служби без дозволу, сержант Гришин наказав йому негайно повернутись до частини. Маючи намір погуляти в місті до вечора, Фетисов у розташування частини не поїхав, а повернувся до місця служби тільки о 22 годині тої ж доби. Як мають бути кваліфіковані дії Фетисова?

ЗАДАЧА 2. Маючи невдоволення від службових вимог свого командира відділення ефрейтора Кедрова, рядовий Смірнов у присутності своїх співробітників заявив, що він поб'є Кедрова за те, що той проявляє намагання у виконанні обов'язків по військової службі. Про наміри Смірнова стало відомо Кедрову.

Практичне заняття № 33.

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення проти спеціальних обов'язків військової служби.
2. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку зберігання військової таємниці. Відмінність даного складу від розголошення державної таємниці.
3. Характеристика військових посадових кримінальних правопорушень.
4. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти порядку виконання військової служби на поле бою й у районі військових дій.
5. Характеристика кримінальних правопорушень, передбачених міжнародними конвенціями.

З А Д А Ч А 1. Єфрейтор Силантьєв у спальному приміщенні казарми в нічний час ударив по щоці свого співробітника Зинов'єва за те, що той, розмовляючи з іншими солдатами, заважав йому спати. Зинов'єв звернувся в прокуратуру з заявою про притягнення Силантьєва до кримінальної відповідальності. Чи є дії Силантьєва кримінальним правопорушенням? Якщо так, то як їх слід кваліфікувати?

З А Д А Ч А 2. Працюючи в поштовому відділенні телеграфісткою, Семенова на прохання рядового Петрова склала і спрямувала у військову частину телеграму з зазначенням того, що в силу тяжких сімейних обставин військової комісаріат просить надати Петрову короткострокову відпустку. На підставі цієї телеграми рядовий Петров одержав 10-ти денну відпустку з виїздом до місця проживання родини. Як мають бути кваліфіковані дії Петрова і Семенової? Чи можлива співучасть громадянських осіб у військових кримінальних правопорушеннях?

З А Д А Ч А 3. Військовий будівник - рядовий Нестеров, який прослужив в армії понад одного року, продав виданий йому для особистого використання бушлат одному з громадян, з яким познайомився при звільненні. Чи міститься в діях Нестерова склад військового кримінального правопорушення?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

При вивченні вказаної теми перш за все необхідно опанувати загальне поняття військового кримінального правопорушення, яке надане законодавцем у ст. 401 КК України.

Здобувач повинен розуміти, що згідно зі ст. 401 КК України, *військовими* кримінальними правопорушеннями визнаються кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними під час проходження ними навчальних (чи перевірних) або спеціальних зборів.

Важливо звернути увагу на особливості родового об'єкту, знати, хто може бути суб'єктом військового кримінального правопорушення, а також ретельно розібратись в системі складів цих кримінальних правопорушень, які залежно від безпосереднього об'єкту посягання поділяються на декілька груп.

Родовим об'єктом військових кримінальних правопорушень є встановлений порядок несення військової служби. Цей порядок закріплений у законах України, Військовій присязі, військових статутах, положеннях про проходження військової служби різними категоріями військовослужбовців, наказах міністра оборони й інших актах військового законодавства. Вимоги цього порядку повинні беззаперечно дотримуватися всіма військовослужбовцями. Злочинні діяння, що посягають на порядок несення військової служби, підривають боєздатність Збройних Сил та інших військових формувань. Військова служба є почесним обов'язком кожного громадянина України, особливим видом державної служби, пов'язаної з виконанням громадянином України загального військового обов'язку і службою на конкурсно-контрактній основі в Збройних Силах України та інших військах, створених відповідно до законодавства України.

Об'єктивна сторона військових кримінальних правопорушень виражається в активних діях (погроза або насильство щодо начальника, дезертирство). Рідше — відбуваються шляхом бездіяльності (непокора, невиконання наказу).

Суб'єктивна сторона військових кримінальних правопорушень

характеризується як умислом, так і необережністю.

Суб'єктами військових кримінальних правопорушень визнаються військовослужбовці і військовозобов'язані. Військовозобов'язані визнаються суб'єктами кримінальних правопорушень в тому випадку, коли вони проходять навчальні (чи перевірні) збори.

Військовослужбовці — це особи, що проходять строкову військову службу або військову службу за контрактом.

Військовозобов'язані — це особи, які перебувають у запасі. Не можуть бути суб'єктами військового злочину особи, не взяті на військовий облік або зняті з нього відповідно до статей глав 5 і 6 Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу».

Відповідно до *видових об'єктів* цих кримінальних правопорушень можна виділити такі види військових кримінальних правопорушень:

1) кримінальні правопорушення проти загальних вимог військової дисципліни та порядку підлеглості (ст.ст. 402–406 КК);

2) кримінальні правопорушення проти порядку несення військової служби (ст.ст. 407–409 КК);

3) кримінальні правопорушення, пов'язані зі втратою, пошкодженням або знищенням військового майна або з порушенням правил поведження із джерелом підвищеної небезпеки (ст.ст. 410–417 КК);

4) кримінальні правопорушення проти спеціальних обов'язків військової служби (ст.ст. 418–421 КК);

5) кримінальні правопорушення проти встановленого порядку збереження військової таємниці (ст. 422 КК);

6) військові службові кримінальні правопорушення (ст.ст. 423–426 КК);

7) кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення служби на полі бою і в районі воєнних дій (ст.ст. 427–433 КК);

8) кримінальні правопорушення проти законів і звичаїв війни (ст.ст. 434–435 КК).

ТЕМА 21. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА І МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Практичне заняття № 34:

Питання для обговорення:

1. Кримінальні правопорушення проти миру.
2. Кримінальні правопорушення проти людства.
3. Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати питання:

1. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни.
2. Порухення законів та звичаїв війни.
3. Найманство.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку в діючому кримінальному законодавстві виділені окремим розділом. Здобувачи мають знати, що ця група злочинних зазіхань відноситься до міжнародних, тому що джерелом норм виступають міжнародні договори й угоди, ратифіковані Україною.

Здобувачу слід звернути увагу на те, що з огляду на різноманітність кримінальних правопорушень та схожість їх об'єкта, міжнародні кримінальні правопорушення досить важко класифікувати. І хоча Статути міжнародних трибуналів, починаючи з Нюрнберзького, містять таку класифікацію, не можна сказати, що на міжнародному рівні класифікація кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства є сформованою. До цього часу Кодекс злочинів проти миру та безпеки людства, над яким працює Комісія міжнародного права ООН, знаходиться в розробці.

Діючим Кримінальним кодексом України запропоновано таку класифікацію міжнародних кримінальних правопорушень:

кримінальні правопорушення проти миру (ст.ст. 436–440, 445, 447);

кримінальні правопорушення проти безпеки людства (ст.ст. 441, 442);

кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку (ст.ст. 443, 444, 446).

Родовим об'єктом указаної групи кримінальних правопорушень є суспільні відносини, що складаються в процесі виконання норм міжнародного права та забезпечують засади існування держав і народів, а також головні принципи міжнародного миру та безпеки, які в цілому забезпечують мирне врегулювання спорів та конфліктів між народами і державами, охороняють безпечні умови існування людства.

Об'єктивна сторона вказаних кримінальних правопорушень полягає в активних діях і конструється в основному в рамках формальних складів. Усі кримінальні правопорушення розділу передбачають активні дії, в деяких складах обов'язковою ознакою є особлива обстановка — обстановка збройного конфлікту чи війни (наприклад, ст. 438).

Із *суб'єктивної сторони* кримінальні правопорушення цього розділу характеризуються прямим умислом.

Відповідальність за посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443) настає з 14 років, а за інші кримінальні правопорушення — з 16 років. Деякі кримінальні правопорушення передбачають наявність спеціального *суб'єкта* (наприклад, службова особа — ст.ст. 438, 437).

Відповідно до ч. 5 ст. 49 давність не застосовується у разі вчинення кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства, передбачених у ст.ст. 437–439 та ч. 1 ст. 442.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, підготовка та захист рефератів;
- практичні методи: розв'язання задач, виконання ситуаційних вправ / обговорення проблемних ситуацій, підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей.

Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний і періодичний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами, оцінювання розв'язання задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій.

Підсумковий контроль:

- в п'ятому семестрі – залік у формі тестування;
- в шостому семестрі – іспит у формі усного опитування.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
за різними видами роботи

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	від 0 до 2
- Розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій	від 0 до 3
- Підготовка доповіді або презентації за вказаною темою	від 0 до 5
Підсумковий контроль:	
Усний іспит (відповідь на 3 питання екзаменаційного білету)	Від 0 до 30

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних	0 балів	Здобувач практичну задачу, ситуаційну вправу, проблемну ситуацію не виконав.
	1 бал	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, але недостатньо розкрив сутність, допускаючи при цьому суттєві неточності; відсутні сформовані вміння та навички дослідження і обґрунтування висновків; використано обмежену кількість джерел.

ситуацій	2 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі демонструє знання предмету вивчення, чітко описує суттєві його ознаки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки і формулює висновки; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	3 балів	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі демонструє володіння навичками наукового дослідження; виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної статистичної та аналітичної інформації; із розглянутої проблеми робить чіткі вірні висновки. Здобувач виконує задачу, розв'язує ситуаційну вправу, проблемну ситуацію з творчим підходом, використовуючи нешаблонні фрази, демонструє розгорнуте, цікаве бачення, яке відрізняється власними роздумами, висновками; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
Підготовка доповіді, реферату або презентації за вказаною темою	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки (або вони взагалі відсутні), тема не розкрита, робота не відповідає вимогам.
	2 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами, інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
	3 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.

	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
	5 балів	Здобувач проявив творчий підхід до розкриття теми роботи, продемонстрував високий рівень аналізу наявного матеріалу, активно застосовував порівняльно-правовий метод при розкритті теми, дійшов власних висновків та надав пропозиції щодо найбільш складних та проблемних питань теми.
Усний іспит (відповідь на 3 питання екзаменаційного білету, кожне питання оцінюється від 0 до 10 балів, разом на іспиті здобувач отримує від 0 до 30 балів)	0 балів	Здобувач не надав відповіді на питання
	1-2 балів	Здобувач надає відповідь дуже поверхнево, не засвоїв матеріал у межах програми навчальної дисципліни, не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та уточнюючі запитання екзаменатора студент не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з дисципліни.

	3-5 балів	Здобувач надає відповіді на питання білету, проте із суттєвими неточностями, формулювання нечіткі, більша частина змісту питання залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. На додаткові запитання екзаменатора не відповідає.
	6-8 балів	Студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина питання, за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор. Студент наводить приклади з власної практики, встановлює системні зв'язки між різними питаннями та темами курсу.
	9-10 балів	Студент точно і повно відповів на запитання білету, чітко і логічно відповів на додаткові та уточнюючі запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу, розуміє не лише базові, але й допоміжні чи проблемні аспекти питання.

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО, ПЕРІОДИЧНОГО ТА
ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ**

«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)» (І ЧАСТИНА)

Теми практичних занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів
Змістовий модуль 1.		
Тема 1. Поняття Особливої частини кримінального права України, її значення і система. Зв'язок Загальної і Особливої частини кримінального права. Поняття кваліфікації злочину. Кваліфікація злочину при конкуренції норм.	0 – 2 (опитування) 0 – 3 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 – 10
Тема 2. Злочини проти основ національної безпеки України. Поняття і види злочинів проти основ національної безпеки України. Злочини, що зазіхають на зовнішню безпеку України. Злочини, що зазіхають на внутрішню безпеку України.	0 – 2(опитування) 0 – 3 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 – 10
Тема 3. Злочини проти життя і здоров'я особистості. Загальна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особистості. Поняття вбивства. Види вбивств. Злочини проти здоров'я і їх види. Поняття тілесних ушкоджень і їх види. Правила визначення тяжкості тілесних ушкоджень.	0 – 2(опитування) 0 – 3 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0-10
Тема 4. Злочини проти свободи, честі і гідності особистості. Загальна характеристика злочинів проти волі, честі і гідності особистості. Торгівля людьми. Захоплення заручників.	0 – 2(опитування) 0 – 3 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 – 10
Тема 5. Злочини проти статевої свободи і Статевої недоторканості особи. Загальна характеристика злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканості особи. Згвалтування. Інші злочини проти статевої свободи і недоторканості особи.	0 – 2(опитування) 0 – 3 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 – 10
Змістовий модуль 2.		

Тема 6. Злочини проти виборчих, трудових особистих прав і свобод людини і громадянина. Загальна характеристика злочинів проти виборчих, трудових і інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Система цих злочинів. Злочини проти політичних прав громадян. Злочини проти трудових прав громадян.	0 –2 (опитування) 0 – 3 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 10
Тема 7. Злочини проти власності . Загальна характеристика і система злочинів проти власності. Поняття, ознаки і форми викрадення майна. Види викрадень державного або колективного майна. Кваліфікація викрадень у залежності від розміру викраденого.	0 –2(опитування) 0 – 3 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 10
Тема 8. Злочини в сфері господарської діяльності. Загальна характеристика злочинів у сфері господарської діяльності. Відмінність злочинів у сфері господарської діяльності від злочинів проти власності. Злочини в сфері господарювання і підприємництва. Злочини в бюджетній сфері. Злочини в сфері приватизації державного і комунального майна.	0 –2(опитування) 0 – 3 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 10
Тема 9. Злочини проти навколишнього середовища. Загальна характеристика злочинів проти навколишнього середовища. Порушення правил екологічної безпеки. Порушення правил охорони надр. Забруднення моря.	0 –2(опитування) 0 – 3 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 10
Тема 10. Злочини проти суспільної безпеки. Загальна характеристика злочинів проти суспільної безпеки. Створення злочинної організації. Бандитизм і його ознаки. Терористичний акт, його відмінність від суміжних складів.	0 –2(опитування) 0 – 3 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 10
Загалом сума балів		0 - 100

«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)» (II ЧАСТИНА)

Теми практичних занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів
Змістовий модуль 3.		

<p>Тема 11. Злочини проти безпеки виробництва. Загальна характеристика злочинів проти безпеки виробництва. Порушення вимог законодавства про охорону праці: об'єктивні і суб'єктивні ознаки складу. Порушення спеціальних правил на виробництвах із підвищеною небезпекою.</p>	<p>0 –2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)</p>	<p>0 - 7</p>
<p>Тема 12. Злочини проти безпеки руху й експлуатації транспорту. Загальна характеристика злочинів проти безпеки руху й експлуатації транспорту.Злочини проти безпеки руху й експлуатації транспорту, вчиненні особами керуючими транспортними засобами. Злочини проти безпеки експлуатації транспорту в сфері дорожнього руху, вчиненні особами, відповідальними за експлуатацію транспорту. Злочини проти безпеки руху, вчиненні особами, відповідальними за дотримання безпечних умов руху.</p>	<p>0 –2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)</p>	<p>0 - 7</p>
<p>Тема 13. Злочини проти суспільного порядку і моральності. Загальна характеристика злочинів проти суспільного порядку і моральності. Характеристика складу: групове порушення громадського порядку. Масові заворушення.</p>	<p>0 –2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)</p>	<p>0-7</p>
<p>Тема 14. Злочини в сфері обігу наркотичних речовин і ін. Загальна характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів і інших злочинів проти здоров'я населення.Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів. Незаконні виробництво, виготовлення, придбання, збереження, перевезення, пересилка або збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Інші злочини в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, психотропних засобів їхніх аналогів або прекурсорів.</p>	<p>0 –2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)</p>	<p>0 - 7</p>
<p>Тема 15. Злочини в сфері охорони державної таємниці, державних кордонів і ін. Загальна характеристика злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.</p>	<p>0 –2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)</p>	<p>0-7</p>

Система цих злочинів. Розголошення державної таємниці. Втрата документів, що містять державну таємницю.		
Змістовий модуль 4.		
Тема 16. Злочини проти авторитету органів державної влади. Загальна характеристика злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування й об'єднань громадян. Злочини, що зазіхають на авторитет державної влади і суспільного ладу. Злочини, які зазіхають на суспільні відношення, що забезпечують нормальну діяльність органів влади, керування громадських організацій, посадових осіб, представників громадськості.	0–2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 7
Тема 17. Злочини в сфері використання електронно- обчислювальних машин. Загальна характеристика комп'ютерних злочинів. Окремі види комп'ютерних злочинів.	0–2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 7
Тема 18. Злочини в сфері службової діяльності. Загальна характеристика злочинів у сфері службової діяльності. Зловживання владою або службовим становищем. Перевищення влади або службових повноважень. Посадова підробка і службова недбалість.	0–2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 7
Тема 19. Злочини проти правосуддя. Поняття злочинів проти правосуддя. Їх класифікація. Злочини, що зазіхають на конституційні права громадян у сфері правосуддя. Звідомо незаконні затримання, арешт або привід. Примушування давати показання.	0–2(опитування) 0– 5 (підготовка презентації)	0 - 7
Тема 20. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби. Поняття військового злочину, система розглянутої групи злочинів. Загальна характеристика злочинів проти порядку дотримання вимог військової дисципліни. Характеристика злочинів проти обов'язків військової служби. Злочини проти порядку користування військовим майном і його заощадження.	0–2(опитування) 0 – 3 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій)	0 - 5

Тема 21. Злочини проти миру, безпеки людства. Злочини проти миру. Злочини проти людства. Злочини проти міжнародного правопорядку.	0 – 2 (опитування)	0 - 2
Підсумковий контроль (іспит)	0 - 30	0 - 30
	Загалом сума балів	0 - 100

**КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)»**

1. Поняття, система та значення Особливої частини КК України.
2. Кваліфікація кримінальних правопорушень: поняття, підстави та кваліфікація при конкуренції та колізії правових норм.
3. Співвідношення Загальної та Особливої частини кримінального права.
4. Види кримінально-правових норм в кримінальному законодавстві України.
5. Злочини проти основ національної безпеки України, їх загальна характеристика та класифікація
6. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109 КК).
7. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України (ст. 110 КК).
8. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК).
9. Державна зрада (ст. 111 КК)
10. Посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК)
Потерпілий від цього злочину.
11. Диверсія (ст. 113 КК). Відмежування від терористичного акту та суміжних діянь проти власності.
12. Шпигунство (ст. 114 КК України). Поняття вбивства та його види

(класифікація). Загальна характеристика.

13. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК).

14. Поняття та види злочинів проти життя.

15. Умисне вбивство двох або більше осіб (п. 1 ч. 2 ст. 115 КК), вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями. 116 – 118 КК (п. 13 ч. 2 ст. 115 КК).

16. Умисне вбивство малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності (п. 2 ч. 2 ст. 115 КК), вчинене з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 КК), вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб (п. 5 ч. 2 ст. 115 КК).

17. Умисне вбивство заручника (п. 3 ч. 2 ст. 115 КК), з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК), на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК).

18. Умисне вбивство з хуліганських мотивів (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК), з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості (п. 14 ч. 2 ст. 115 КК).

19. Умисне вбивство з метою приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення (п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України), поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством (п. 10 ч. 2 ст. 115 КК).

20. Умисне вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку (п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України). вчинене за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК)

21. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

22. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК). Особливості відповідальності співучасників.

23. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у

разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ст. 118 КК).

24. Вбивство через необережність (ст. 119 КК).

25. Доведення до самогубства (ст. 120 КК).

26. Поняття та види тілесних ушкоджень.

27. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121, 123, 124 КК).

28. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122, 123 КК).

29. Умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Ознаки легкого тілесного ушкодження. Кваліфікуючі ознаки.

30. Побої і мордування (ст. 126 КК).

31. Домашнє насильство (ст. 226-1 КК).

32. Катування (ст. 127 КК).

33. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК).

34. Погроза вбивством (ст. 129 КК).

35. Залишення в небезпеці (ст. 135 КК).

36. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК).

37. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК)..

38. Захоплення заручників (ст. 147 КК).

39. Торгівля людьми (ст. 149 КК).

40. Згвалтування (ст. 152 КК України).

41. Сексуальне насильство (ст. 153 КК України).

42. Примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК).

43. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК).

44. Розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України).

45. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших

особистих прав і свобод людини і громадянина (розділ V КК України), їх загальна характеристика.

46. Порушення недоторканості житла (ст. 162 КК).

47. Порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК).

48. Порушення права на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177 КК).

49. Порушення недоторканості приватного життя (ст. 182 КК).

50. Кримінальні правопорушення проти власності (розділ VI КК України), їх загальна характеристика та види.

51. Крадіжка (ст. 185 КК України).

52. Грабіж (ст. 186 КК України).

53. Розбій (ст. 187 КК України).

54. Вимагання (ст. 189 КК України). Відмежування вимагання, поєданого з насильством від розбою.

55. Шахрайство (ст. 190 КК України). Відмежування від крадіжки чи грабежу, поєднаних з обманом.

56. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК).

57. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК). Відмінність від шахрайства (ст. 190 КК).

58. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї (ст. 193 КК).

59. Кримінальна відповідальність за погрозу знищення майна, знищення або пошкодження майна (статті 194, 195, 196 КК).

60. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики (ст. 194-1 КК).

61. Порушення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197 КК).

62. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК).

63. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного

злочинним шляхом (ст. 198 КК). Відмежування від співучасті у кримінальному правопорушенні.

64. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут незаконно підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК)

65. Контрабанда (ст. 201 КК)

66. Протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК).

67. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК).

68. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК)..

69. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ст. 209-1 КК).

70. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (статті 212, 212-1 КК).

71. Шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України).

72. Поняття та види кримінальних правопорушень проти довкілля.

73. Кримінальна відповідальність за забруднення або псування земель, атмосферного повітря, моря (ст. 239, 241, 243 КК).

74. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК).

75. Незаконне полювання (ст. 248 КК).

76. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК).

77. Поняття та види кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

78. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК).

79. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності(ст. 256 КК).

80. Бандитизм (ст. 257 КК).

81. Терористичний акт (ст. 258 КК).

82.Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК).

83. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК).

84. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).

85.Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв (ст. 263-1 КК).

86. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК).

87. Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК).

88. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (ст. 278 КК).

89. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК).

90. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК).

91. Групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК).

92. Масові заворушення (ст. 294 КК).

93. Хуліганство (ст. 296 КК).
94. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297 КК).
95. Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК).
96. Створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст. 302 КК).
97. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ст. 303 КК).
98. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК).
99. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК). Відмежування від контрабанди, передбаченої ст. 201 КК.
100. Кримінальна відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК) та за аналогічні дії без мети збуту (ст. 309 КК).
101. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК).
102. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 310 КК).
103. Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів (ст. 321-1 КК).
104. Розголошення державної таємниці (ст. 328 КК).
105. Втрата документів, що містять державну таємницю (ст. 329 КК).
106. Наруга над державними символами (ст. 338 КК).
107. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду

гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК).

108. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця (ст. 343 КК).

109. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК).

110. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК).

111. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК).

112. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК).

113. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК).

114. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК).

115. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК).

116. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК .

117. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК).

118. Службове підроблення (ст. 366 КК).

119. Службова недбалість (ст. 367 КК).

120. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК).

121. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК).

122. Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК).
123. Незаконне збагачення (ст. 368-5 КК).
124. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК).
125. Провокація підкупу (ст. 370 КК).
126. Завідомо незаконне затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК).
127. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК).
128. Втручання в діяльність судових органів (ст. 376 КК).
129. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383 КК).
130. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК).
131. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК).
132. Приховування злочину (ст. 396 КК).
133. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення).
134. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Контрольна робота є однією з форм контролю, що здійснюється викладачем та повинна виконуватися студентом самостійно. Приступаючи до написання контрольної роботи, студент повинен вивчити Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р., відповідні постанови Пленуму Верховного Суду України, а також рекомендовану літературу.

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань, які слід переписувати та тестового завдання, на яке треба відповісти, шляхом обрання правильної відповіді та аргументації свого рішення. Метою написання контрольної роботи є уміння застосовувати отримані теоретичних знань та набуття навичок з використання норм Кримінального кодексу України.

Робота повинна бути написана грамотно, розбірливим почерком, сторінки слід пронумерувати. Об'єм контрольної роботи повинен складати 20-25 сторінок шкільного зошиту або 15 аркушів формат А4. У кінці роботи необхідно указати список використаної літератури, після чого робота підписується студентом з вказівкою дати її виконання.

Контрольна робота повинна виконуватися студентом за своїм варіантом. Так, студенти, чий прізвища починаються з букви «А» до «Б» (включно) виконують роботу за першим варіантом; від «В» до «Г» – за другим варіантом; від «Д» до «Є» – за третім варіантом; від «Ж» до «И» – за четвертим варіантом; от «І» до «К» – по п'ятим варіантом; от «Л» до «Н» – за шостим варіантом; від «О» до «П» – за сьомим варіантом; від «Р» до «С» – за восьмим варіантом; від «Т» до «У» – за дев'ятим варіантом; від «Ф» до «Ц» – за десятим варіантом; від «Ч» до «Щ» – за

одинадцятим варіантом; від «Ю» до «Я» – за дванадцятим варіантом. Робота, що виконана не за своїм варіантом, не рецензується та повертається студенту.

ВАРІАНТ ПЕРШИЙ

1. Поняття і значення кваліфікації злочинів. Соціальне та правове значення кваліфікації.

2. Поняття та система Особливої частини кримінального права. Ознаки, покладені в основу будування системи Особливої частини.

Тестове завдання

Об'єктом складу злочину традиційно визнається:

- а) предмет суспільних відносин;
- б) гроші;
- в) знаряддя злочину;
- г) речі матеріального світу;
- д) суспільні відносини, що знаходяться під охороною кримінального закону.

ВАРІАНТ ДРУГИЙ

1. Злочини проти основ національної безпеки України. Аналіз складів злочинів.

2. Державна зрада (ст. 111 КК). Форми цього злочину. Відмінність цього злочину від суміжних складів.

Тестове завдання

34. Державну зраду (ст. 111 КК) за формою «шпигунство» варто відрізнити від шпигунства (ст. 114 КК) по:

- А. Об'єктивній стороні.
- Б. Суб'єктивній стороні.
- В. Об'єкту посягання.
- Г. Суб'єкту злочину.

ВАРІАНТ ТРЕТІЙ

1 Диверсія (ст. 113 КК). Аналіз складу злочину.

2. Загальна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи.

Тестове завдання

Навмисне вбивство кваліфікується як «просте»:

А. При відсутності обтяжуючих обставин.

Б. При відсутності пом'якшуючих обставин.

В. При відсутності пом'якшуючих і обтяжуючих обставин.

Г. Будь-яке навмисне вбивство зроблене неповнолітнім.

ВАРІАНТ ЧЕТВЕРТИЙ

1. Загальна характеристика злочинів проти здоров'я.

2. Умисне тяжке тілесне ушкодження, що викликало смерть потерпілого (ст. 121 КК) та його відмінність від вбивства.

Тестове завдання

Всі злочини проти власності діляться на наступні групи:

А. Тяжкі і менш тяжкі.

Б. Тяжкі, середньої тяжкості і менш тяжкі.

В. Корисливі і не корисливі.

Г. Розкрадання і без ознак розкрадання.

ВАРІАНТ П'ЯТИЙ

1. Торгівля людьми (ст. 149 КК). Аналіз складу злочину.

2. Загальна характеристика злочинів проти статевої свободи і недоторканості особи.

Тестове завдання

Грабіж варто відрізняти від розбою:

А. Суб'єктом злочину.

- Б. Мотивом.
- В. Метою.
- Г. Об'єктивною стороною.

ВАРІАНТ ШОСТИЙ

1. Загальне поняття та ознаки розкрадання.
2. Поняття та ознаки предмету розкрадання.

Тестове завдання

Ознаками банди є:

- А. Участь у банді трьох і більш осіб, озброєність і наявність організатора.
- Б. Участь у ній трьох і більш осіб, озброєність, а також усталеність.
- В. Участь у банді двох і більш осіб, наявність плану дії, бойове підготування.
- Г. Участь у банді п'яťох і більш осіб, озброєність і тривалість діяльності.

ВАРІАНТ СЬОМИЙ

1. Крадіжка (ст. 185 КК). Аналіз складу злочину.
2. Розбій (ст. 187 КК) і його відмінність від вимагання (ст. 189 КК).

Тестове завдання

Об'єктом терористичного акту (ст. 258 КК) є:

- А. Відношення в сфері життя і здоров'я особистості.
- Б. Відношення в сфері суспільного порядку.
- В. Відношення в сфері суспільної безпеки.
- Г. Відношення в сфері безпеки держави.

ВАРІАНТ ВОСЬМИЙ

1. Корисні посягання на власність без ознак розкрадання. Відмінність цих злочинів від розкрадання.
2. Придбання або збут майна, завідомо здобутого злочинним шляхом (ст. 198 КК). Аналіз складу злочину.

Тестове завдання

Недбале збереження вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК) признається закінченим злочином у випадку:

- А. Використання такої зброї.
- Б. Заподіяння смерті людині.
- В. Заподіяння тілесних ушкоджень.
- Г. Заподіяння смерті або інших тяжких наслідків.

ВАРІАНТ ДЕВ'ЯТИЙ

1. Контрабанда (ст. 201 КК). Відмінність цього злочину від контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин чи прекурсорів (ст. 305 КК).

- 1. Ухилення від сплати податків (ст. 212 КК). Аналіз складу злочину.

Тестове завдання

Предметом вимагательства (ст. 189 КК) є:

- А. Будь-які речі матеріального світу.
- Б. Право на майно.
- В. Особо цінне майно.
- Г. Чуже майно, право на майно, а також дії майнового характеру.

ВАРІАНТ ДЕСЯТИЙ

1. Порушення правил безпеки руху і експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276 КК). Аналіз складу злочину.

- 2. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК).

Тестове завдання

Умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК) відноситься до:

- А. Корисливих злочинів проти власності.
- Б. Корисливих посягань на власність без ознак розкрадання.
- В. Некорисливих злочинів проти власності.
- Г. Тяжких злочинів.

ВАРІАНТ ОДИНАДЦЯТИЙ

1. Хуліганство (ст. 296 КК) та його відмінність від злочинів проти особи.
2. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (ст. 304 КК). Аналіз складу злочину.

Тестове завдання

Поняття «розкрадання» містить наступні обов'язкові ознаки:

- А. Протиправність, безоплатність і наявність вилучення майна.
- Б. Протиправність, карність і наявність наміру.
- В. Протиправність, винність, наявність великого збитку.
- Г. Застосування фізичного або психічного насильства, винність і протиправність.

ВАРІАНТ ДВАНАДЦЯТИЙ

1. Загальна характеристика злочинів проти в сфері службової діяльності.
2. Перевищення влади або службових повноважень (ст. 365 КК).

Тестове завдання

Малолітнім признається особа:

- А. Яка не досягла 18-літнього віку.
- Б. Яка не досягла 16-літнього віку.
- В. Яка не досягла 12-літнього віку.
- Г. Особа у віці до 14 років.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.05.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21. 06. 2018 р. № 2469-VIII // *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України": Указ Президента України від 6 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text>
6. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>
7. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. № 1778-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
8. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII із змін., внес. згідно із законами України, за станом на 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: *Указ Президента*

України від 29 грудня 2016 року № 685/2021 від 28.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>

Основна література:

1. Воєнні злочини: методологія розслідувань для громадських організацій: Посібник /ГО «ТРУС ХАУНДС» Truth Hounds NGO. Міністерство закордонних справ Німеччини: Copyright © CivilM+, 2023. – 43 с. URL: <https://truth-hounds.org/cases/voyenni-zlochyny-metodologiya-rozsliduvan-dlya-gromadskyh-organizacij/>
2. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваїте, 2014. – 944 с. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/dudorov-o-o-havronyuk-m-i-kryminalne-pravo-navchalnyy-posibnyk-2014.pdf>
3. Збірник задач з кримінального права України: навчальний посібник / Н.М. Парасюк, О.П. Горпинюк, О.М. Броневицька, Н.І. Устрицька, Н.Є. Маковецька, Ю.О. Лісіцина, М.М. Сенько. – Львів: «Ліга Прес», 2015. – 276 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/928/1/%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 428 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4b73643c-9591-41ba-b399-e15660924037/content>
5. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П., Бабій А.Ю. Чернівці, 2022. 319 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18921/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%A3%D0%BA%D1%80>

[D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.%20%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B0%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

6. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій / А. А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О. О. Дудорова. – К. : Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. – 236 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

7. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2015. – 528 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/kriminalne-pravo-ukrayini-zagalna-chastina-.pdf>

8. Навчальний посібник для суддів з питань судового провадження у кримінальних справах щодо торгівлі людьми з метою експлуатації праці / Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні. — Київ : Фенікс, 2014. — 160 с. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/posibnik_dlya_suddiv.pdf

9. Савченко А. В. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини (у схематичних діаграмах) [текст] : навч. посіб. / А. В. Савченко, Ю. Л. Шуляк.- К. : "Центр учбової літератури ", 2015.- 312 с. URL: <https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/kp/KruminPravo-pidr.pdf>

10. Фріс П. Л. Т338 Кримінальне право України. Загальна частина : підручн. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-те, доп. і перероб. – Одеса : Фенікс, 2017. – 468 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2225/1/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>

Додаткова література:

1. Актуальні проблеми кримінального права, кримінального процесу і криміналістики: теорія та сучасна практика: монографія / О.А. Чуваков, Т.О. Павлова, Б.М. Орловський та ін. ; за ред. д.ю.н, проф. Чувакова О.А. – Одеса:

Фенікс, 2022. – 328с.

2. Бантишев О. Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 3-є вид., перероб. і допов. Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2014. 240 с.

3. Батюк О. В. Криміналістичне забезпечення протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури: монографія. Луцьк : Волиньполіграф, 2021. 450 с.

4. Вереша Р.В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2022. 612 с.

5. Водько М. П. Правові та організаційні засади боротьби з організованою злочинністю в Україні : монографія / М. П. Водько, О. О. Подобний. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 208 с.

6. Запобігання корупції у приватному секторі : монографія / [Б.М. Головкін, В.С. Батиргарєєва, О.В. Новіков та ін.] ; за заг. ред. Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 286 с.

7. Конопельський В. Я., Плужнік О. І., Резніченко Г. С. Основи кримінального права : навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2021. 302 с.

8. Кримінальне право України. Загальна частина: посібник для підготовки до заліків та іспитів / Тютюгін В. І., Комаров О. Д., Рубашенко М. А. Х.: Право, 2022. 238 с.

9. Кримінальне право України: навч. посібник для підготовки до іспитів / І.Татарчук, Т. Дяків. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 240 с.

10. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 336 с.

11. Кримінальне право: склади окремих видів кримінальних правопорушень : навч.-наоч. посіб. (структур.-логіч. схеми) / І. Р. Шинкаренко, І. І. Шинкаренко ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". Харків : Факт, 2021. 311 с.

12. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. / О. Т. Волощук,

М. В. Грушко, В. Ю. Колесник ; Міжнар. гуманітар. ун-т. - Одеса : Фенікс, 2021. 222 с.

13. Петков С. Службові розслідування: у Збройних Силах України, у Національній гвардії України, у Державній прикордонній службі України. Київ: Центр навчальної літератури, 2022, 350 с.

14. Савченко А.В., Симоненко Н.О., Горбачевський В.Я. Кримінально-правова характеристика звалтувань. Навчальний посібник. Київ: Норма права. 2022. 90 с.

15. Тетарчук І., Дяків Т. Кримінальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ, Центр навчальної літератури, 2021. 240 с.

16. Шаблистий В.В. Тілесне ушкодження як злочин проти життя та здоров'я людини за кримінальним правом України: монографія / В.В. Шаблистий, В.Ю. Коломієць; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В.Шаблистого. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 164 с.

17. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 362 с. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/11587>

18. Чуваков О. А. Деякі питання щодо видового об'єкта диверсії. *Судова апеляція*. 2017. № 1 (46). С. 85–91. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/10583>

19. Чуваков О. А. Деякі питання щодо видових об'єктів злочинів проти основ національної безпеки України. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 316–321. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/10585>

20. Чуваков О. А. Теоретико-методологічні засади визначення «національної безпеки» як політико-правової категорії. // Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорія, інновації та сучасна практика. Монографія, книга сьома/ Е.А. Кузнецов, О.В. Горняк, М.О. Уперенко та ін. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. Розділ 4. С.61-102. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29793>

21. Чуваков О. А., О. І. Павлов. Протиправний вплив на результати офіційних футбольних змагань в Україні як різновид корупції. // *Правова держава*. – 2020. - № 38. – С. 147-152. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/28153>

22. Чуваков О. А. До питання про вдосконалення кримінально-правового захисту основ національної безпеки України // «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ» // Матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу, присвяченого пам'яті академіка В. В. Сташиса (м. Харків, 15 травня 2020 р.) - С. 407-412.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/29565>

23. О. А. Чуваков. Деякі питання щодо вдосконалення кримінально-правової охорони основ національної безпеки України. // Особлива частина Кримінального кодексу України : система та зміст: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Харків, 20–23 жовтня 2021 р.) Харків: Право, 2022. – 234 с.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/33851>

24. Чуваков О. А. До питання про новели кримінально-правової охорони основ національної безпеки України.// Науковий вісник ДДУВС. 2022. Спеціальний випуск, No 2 С.298-304. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/34960>

25. Chuvakov, O., Ryazanov, M., Chuvakova, H., Pavlova, T. The categories "legal tradition" and "anomaly of the legal sphere" in the context of regulation of innovations of modern society. // Amazonia. – 2020. - Vol. 9. - Núm. 25. P. 411 – 417. (Web of Science Core Collection, <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1087/997>

26. Chuvakov, O., Balobanova, D., Samadova, S., Barbul, P. Conceptual foundations for the systematization of crimes against the basics of national security of Ukraine and some other countries// Amazonia. – 2022. - Vol. 11. -
- Issue 49. P. 86 – 92. (Web of Science Core Collection)

<https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1878>

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/33852>

Електронні інформаційні ресурси

1. <https://www.president.gov.ua/ru> – офіційний веб-сайт Президента України.
2. <https://www.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
3. www.kmu.gov.ua – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. <https://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
5. <https://court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб-портал судової влади в Україні.
6. <https://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
7. <https://minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
8. <https://reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
9. <http://www.nbu.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
10. <http://lib.onu.edu.ua/> - Наукова бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова.

Навчальне видання

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
(ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)**

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з навчальної дисципліни для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Електронне практичне видання

Укладач

Чуваков Олег Анатолійович

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.

Затвердж. авт. 28.08.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1,1 МБ.

Кафедра кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058